

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XI.

Celovec, petek, 12. oktober 1956

Štev. 41 (755)

Pomembni obiski v Beogradu

Zadnji teden v septembru je obiskal Jugoslavijo prvi sekretar KP Sovjetske zveze Hruščev, nato pa je odpotoval v Sovjetsko zvezo predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito. Med svojim enotedenskim bivanjem na polotoku Krimu — kjer je bil gost Hruščeva — se je Tito srečal z vodilnimi sovjetskimi funkcionarji ter s sekretarjem KP Madžarske Ernő Gerőjem.

V zvezi s temi medsebojnimi obiski je bilo v svetovni javnosti mnogo ugibanja in so predvsem na Zapadu domnevali, da ob tej priložnosti rešujejo važne probleme okoli odnosov med Jugoslavijo ter Sovjetsko zvezo in ljudskimi demokracijami.

Takoj po povratku predsednika Tita v Beograd je bilo sporočeno, da bodo Jugoslavijo obiskali predstavniki komunističnih partij Italije, Francije, Madžarske, Romunije in Bolgarije, prav tako pa je po vestih iz Beograda še za ta mesec napovedan tudi obisk predsednika vrhovnega sovjeta Vorošilova, ki bo s tem vrnil letošnji uradni obisk predsednika Tita v Sovjetski zvezi.

Odnosi med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo

V torek je odpotoval v Bonn novi jugoslovanski veleposlanik Kveder na svoje službeno mesto v Zahodno Nemčijo. Pred svojim odhodom je izjavil, da se odnosi med obema deželama zboljšujejo, ko je bil pred kratkim izbrisan problem jugoslovanskih terjatev in s tem dana podlaga za udrnitev in razširitev splošnega, posebno pa gospodarskega sodelovanja med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo. Preden pa je bilo mogoče govoriti o normalnih odnosih med obema deželama, je bilo treba odstraniti še zadnje ovire, ki so vedno slabo vplivale na meddržavne odnose. Tako je le končno prišlo, kljub številnim nasprotstvom, do ratifikacije bonnskih sporazumov, po katerih bo Jugoslaviji povrnjena škoda, ki jo je utrpela v dobi okupacije.

Pri Bauernbundu ne gre brez šovinizma
Minister Graf postavlja stvari na glavo

Spet se bližajo volitve, tokrat v kmetijsko zbornico. Predpriprave so že v polnem teku.

Na izrednem občnem zboru koroškega Bauernbunda so predstavniki te OVP-jevske organizacije v kar se da rožnatih barvah prikazovali svoje zasluge za kmetijstvo. Menda pa sami niso bili zadosti prepričani, da bi mogli zgolj s svojim samohvalisanjem doseči zaželeni učinek pri svojih poslušalcih. Tudi od izpadov proti »marksistični levici« si, izgleda, niso obetali prepričljivega uspeha. Vsej stvari je bilo treba dati na nek način bolj razgibano sliko. In spet se je pokazalo, da je poseg v zaloge šovinizma in nacionalističnega hujskanja tisto preizkušeno sredstvo, s katerim nekateri meščanski politiki vedno spet skušajo reševati situacijo in odvracati pozornost od perečih gospodarskih in socialnih vprašanj ter od potrebe njihovega reševanja v korist širokih slojev delovnega prebivalstva. Kaj čuda tedaj, če je gonja proti dvojezičnemu šolstvu zavzela na tem OVP-jevskem predvolilnem zasedanju dokaj čudne oblike, stopnjevane celo do izrecnih groženj izsiljevalnega pohoda 10 000 staršev v Celovec.

O šovinističnih izpadih in grožnjah na tem zborovanju celovška Volkszeitung ni

V senci 10. oktobra:

Divjaško dejanje nestrpnežev
v Železni Kapli

Počasnost orožnikov opogumila zlikovce za ponovitev napada

Nekulturni šovinistični elementi v Železni Kapli so se pod zaščito temne noči od minule sobote na nedeljo znesli in izdivjali nad dvojezičnim napisom na prostorih tamošnje Hranilnice in posojilnice, včlanjene v Zvezo slovenskih zadrug. Kriminalni zlikovci so iztrgali vse črke slovenskega besedila in jih zmetali po tleh, nepoškodovan so pustili le nemški napis.

Hranilnica in posojilnica v Železni Kapli je letos poleti uredila poslovne prostore v svoji lastni hiši, ki daje streho tudi tamošnji bolnišnici, in jih opremila z napisom v slovenskem in nemškem jeziku. Nihče se nad tem ni spotikal — saj predvideva Državna pogodba tudi uradne dvojezične napise — razen seve nekaterih nepopoljšljivih nemško-nacionalističnih zagrizencev, ki rovarijo in ščuvajo v smislu Südmärke proti enakopravnosti slovensko govorečega prebivalstva. Samo tem je mogel biti slovenski napis trn v peti. Za plačilo dveh, treh litrov pijače verjetno ni bilo težko dobiti nekaj izprijenih lumpov za izvedbo kaznivega dejanja. Da se je to zgodilo prav za obletnico 10. oktobra, je samo dokaz več, da pomeni vsakoletno proslavljanje tega datuma, čeprav tudi z besedami o demokraciji in mirnem sožitju, konec koncev le oživiljanje zlih duhov preteklosti, kar se je letos skoro na vseh teh proslavah odrazilo še posebno v hujskanju proti dvojezičnemu šolstvu.

Kriminalno dejanje v Železni Kapli je bilo takoj prijavljeno krajevni žandarmeriji. Pet dni po dogodku pa varnostni organi storilcev še niso našli, dasi jim je bilo sporočeno tudi ime osebe, ki je že več dni prej vedela povedati, kaj se pripravlja. Kakor slišimo iz Železne Kaple in okoliških krajev, je tamošnje zavedno prebivalstvo precej nezaupljivo do krajevnih varnostnih organov in marsikdo meni, da se ne bodo preveč trudili, da bi našli krivce in storilce. To je bilo sporočeno tudi varnostni direkciji v Celovcu in bi bila njena dolžnost, da v zaščito zakonitosti in mirnega sožitja v naših krajih odločno in hitro poskrbi za to, da kriminalni šovinisti v Železni Kapli ne bodo ostali prav tako »neznani storilci«, kakor so vse doslej ostali tisti, ki so razstrelili velikovski partizanski spomenik, zahrbtno napadli in ranili Prušnikovega očeta v Lobniku pri Železni Kapli, iztrgali in poškodovali slovenski napis na Breznikovi gostilni v Pliberku ali s kamenjem napadli in z izzivalnimi napisi pomazali Krumplovo domačijo v Zrelcu.

Tik pred zaključkom lista smo prejeli iz Železne Kaple sporočilo, da je Hranilnica in posojilnica izbiti napis v torek spet namestila na svoje mesto, da pa so ga 10. oktobra ponoči verjetno isti elementi, ki jih žandarmerija tekom petih dni ni izsledila, ponovno poškodovali.

Tržaški Slovenci — most med Italijo in Jugoslavijo

bivanju v Trstu je Gronchi sprejel zastopnike tržaških občin, med njimi tudi slovenske župane iz Devina-Nabrežine, Zgonika, Doline in Repentabora, ki so mu predali spomenico, v kateri se obračajo nanj predvsem kot na doslednega čuvarja ustavnih načel. V spomenici je med drugim rečeno: Nam Slovencem so pri srcu zlasti manjšinske pravice, ki jih jamči republiška ustava in jih podrobno označuje in priznava posebni statut londonskega sporazuma in o katerih si želimo, da bi postale čim prej zakon. Prepričani smo, da bo tudi ta obisk prispeval k popolnejšemu spoznavanju in pospešeni zadovoljitvi vseh tukajšnjih potreb, med njimi tudi želja slovenske manjšine.

Med tržaškimi listi, ki so ob prihodu predsednika republike objavili posebne članke, je tudi »Primorski dnevnik«, za katerega je predsednik Slovenske gospodarsko-kulturne zveze v Trstu dr. Kukanja napisal uvodnik pod naslovom »Ob obisku predsednika republike«. V članku je med drugim poudarjeno, da je boj za državno-politično pripadnost Tržaškega ozemlja končan ter je zdaj prvenstvena naloga, da se vsi prebivalci brez razlike narodnosti posvetijo z vsemi silami gospodarskim vprašanjem. Posebej pa je govora o narodnostnem položaju, kjer da je treba ustvariti pogoje za mirno sožitje obeh narodov ter odstraniti narodnostno mržnjo in preprečiti diskriminacijo, da bodo vsi državljani v smislu ustave in sporazuma dejansko enaki in enakopravni. Ob koncu je v članku rečeno: Mi tržaški Slovenci moremo in hočemo biti posredniki med jugoslovanskimi narodi in italijanskim narodom v izmenjavanju kulturnih

Sueška pogajanja za zaprtimi vrati

Teden dni je poteklo od tega, ko se je v New Yorku začelo zasedanje Varnostnega sveta, na katerem razpravljajo o vprašanju sueškega prekopa. V tem času je bilo nekaj rednih javnih sej, ostali razgovori pa so se razvijali za zaprtimi vrati, kar je nekaj povsem novega in se v zgodovini te mednarodne ustanove doslej še ni zgodilo.

Dosedanji potek razgovorov v New Yorku kaže, da v gledanju na sueško vprašanje tako na eni kot na drugi strani sicer še ni prišlo do bistvenih sprememb, vendar pa je očitno odpadla neposredna nevarnost, da bi prišlo do zaostritve položaja. Izgleda, da je na prvotno agresivno zadržanje Anglije in Francije odločilno vplivala Amerika, kajti ameriški zunanji minister Dulles je še tik pred začetkom zasedanja poudaril, da obstojajo med zapadnimi zavezniki temeljne razlike v glediščih o vprašanju sueškega prekopa in je hkrati povezal Suez s kolonializmom, ki da ga ZDA nočejo podpirati.

Zato ni nič čudnega, da sta angleški in francoski zastopnik med razpravo izjavila, da njun predlog ni nekaj dokončnega, marveč samo podlaga za nadaljnja pogajanja. Egiptski predstavnik pa je predlagal, da bi Varnostni svet imenoval odbor, ki naj bi vodil pogajanja za mirno ureditev sueškega vprašanja, kar je potem podkrepil tudi sovjetski zunanji minister Šepilov, ki je poudaril, da bi bila sleher na uporabi sile nevarnejša za napadalca kakor za njegovo žrtev. Podobno stališče je zavzel tudi jugoslovanski zunanji minister Popović in poudaril, da nobena konferenca ne more razpravljati o pravicah Egipta do nacionalizacije sueške družbe, temveč samo o uporabi načela svobodne plovbe ob spoštovanju suverenosti Egipta in brez vsiljevanja kakršnih koli sklepov.

vrednot in gospodarskih dobrin ter v medsebojnem prizadevanju in cenjenju.

Predsednik italijanske republike Gronchi je imel med svojim bivanjem v Trstu tudi kratek nagovor ob sprejemu v občinski hiši, kjer je poudaril vlogo Trsta, ki jo mora igrati pri sporazumevanju med dvema sosednjima deželama. Poudaril je, da »danes izginjajo nekdanji nacionalizmi, in to ne samo zaradi ojačane zavesti človečanske solidarnosti, temveč tudi zaradi samih interesov, ki zahtevajo razumevanje in sodelovanje in zato solidarnost.«

Spomenica o Južnem Tirolu

Na zadnji seji ministrskega sveta je sporočil minister za zunanje zadeve ing. Figl, da je izročil italijanskemu veleposlaniku na Dunaju spomenico o Južnem Tirolskem, ki je bila sprejeta na seji ministrskega sveta 4. oktobra 1956. Spomenico je avstrijska vlada ugodila želji italijanske vlade, katera je 10. julija t. l. prosila, da Avstrija navede konkretne predloge k izvajanju in uporabljanju Pariškega sporazuma o Južnem Tirolskem. V sredo pa je sprejel italijanski minister za zunanje zadeve Martino avstrijskega veleposlanika v Rimu, kateri mu je izročil kopijo spomenice.

Tokio. — Šef centralne ameriške obveščevalne službe Alan Dulles je pretekli teden obiskal predsednika japonske vlade Hatojama in mu izročil osebno sporočilo svojega brata, zunanjega ministra ZDA Johna Fosterja Dullesa. Po pogovoru je premier Hatojama odpotoval z letalom v Moskvo, kjer bo podpisal mirovno pogodbo s Sovjetsko zvezo.

Končno je bilo tudi javno povedano:

Cerkev na Koroškem je nemška!

Skoro vsak izmed nas, ki je kdajkoli hodil v ljudsko šolo, je med veronaukom slišal katehetovo razlago, da se Cerkev zato imenuje »katoliška«, to je vesoljna, ker obsega vse narode in so ji vsi verniki brez razlike porekla, jezika in narodnosti enako pri srcu.

Seve, ko smo dorasli šolskim klopem in začeli samostojno razmišljati in primerjati to, kar smo se v šoli na pamet naučili, s stvarnim življenjem, smo kmalu opazili, da ni vse zlato, kar se sveti. Posebno v zadnjih štirih desetletjih smo tudi v zadržanju najvišjih predstavnikov Cerkve na Koroškem, to je celovškega škofijstva in

njegovega ordinariata do slovenskega prebivalstva naše dežele občutili marsikaj, kar se ne sklada z nauki »katoliške« vere.

Znana je vloga ordinariata za časa škofovanja rajhovca dr. Hefterja, njegova tesna povezava s pomembno politiko svoječasnega »Heimabunda« pod vodstvom proslulega Maier Kaibitscha ter prisrčnost, s katero je pozdravil Hitlerjev prihod na Koroško. Znano je, da je celovški ordinariat pod škofom dr. Rohracherm odredil samo nemško bogoslužje v naših krajih in da ni ničesar ukrenil, ko so nacisti izseljevali in zapirali slovenske duhovnike in vernike. Tudi v povojnih letih je celovški ordinariat pod sedanjim škofom v nešteti primerih pokazal svoje čudno »katoliško« razpoloženje do našega ljudstva. Ali je morda to katoliško, da je prepovedal mašo-zadušnico za izseljence, ki so umrli v nacističnih taboriščih; da je prirejal prav za 10. oktober romanje v Gospo Sveto in zaukazal zvonjenje; da je zahteval izbris napisov na velikovškem partizanskem spomeniku, da pa hkrati dopušča na cerkvenih pokopališčih kljuka-ste križe, SS-ovske znake in druge nacistične spake; da je izobčil iz Cerkve vse, ki sodelujejo v naprednih slovenskih organizacijah in berejo naš list; da je slovenskim duhovnikom prepovedal blagoslovitev partizanskih grobov in spomenikov, slovenskih zadružnih domov in veronauk na slovenski kmetijski šoli v Podravljah; da je prepovedal katoliškim duhovnikom iz Slovenije maševanje v slovenskih cerkvah in udeležbo slovenskih vernikov na koncertih njihovega pevskega zbora; da pokojnemu zaslužnemu slovenskemu združniku, kanoniku msgr. Podgorcu ni privoščil niti ene slovenske besede ob njegovem pogrebu; da niti z besedico ni obsodil šovinističnega napada na ljubljans-

skega kanonika dr. Arnejca v Žrelcu; itd. itd. ...

To je samo nekaj najbolj značilnih dejanj, ki kažejo, da je celovški ordinariat slej ko prej uslužen pomočnik tistih nacionalističnih krogov, ki jim je na poti obstoj in enakopraven razvoj slovenskega ljudstva na Koroškem.

Cerkev na Koroškem očitno ni katoliška, marveč je nemška. Te trditve nismo stresli iz rokava, temveč smo jo slišali te dni javno iz ust zastopnika celovškega škofijstva. To se je zgodilo prejšnji četrtek pred celovškim okrajnim sodiščem v civilnem procesu, v katerem je kot tožitelj nastopala finančna komora krške škofije, kot obtoženi pa koroški Slovenec, ki upravičeno smatra, da ni dolžan plačevati cerkvenega davka, ker ga je škofijski ordinariat leta 1949 javno izključil iz Cerkve. (O pravni predvsem pa moralni podobnosti ordinariata, ki zahteva in iztirjava cerkveni davek celo od ljudi, ki jih je sam javno raz prižniti izključil iz Cerkve, bo treba ob priložnosti še posebej spregovoriti primerno besedo.)

Ko je obtoženi v omenjenem procesu na temelju člena 7 Državne pogodbe zahteval obravnavanje v slovenskem jeziku, se je dvignil pravni zastopnik krške škofije dr. Ottitsch in zahteval obravnavo v nemščini z utemeljitvijo, da je tožitelj Nemec. Z drugimi besedami: **Cerkev je nemška!** Morda bo škofijstvu nerodno, da je njegov pravni zastopnik to dejstvo tako jasno in javno povedal. Slovenska duhovščina, slovenski verniki in vse slovensko ljudstvo na Koroškem pa sedaj vsaj vedo, kako stvari stoje. Cerkev je nemška! Iz tega vidika je razumljivo, da celovški škofijski ordinariat ne skriva svoje mrznje do našega življa in da je njegovo zadržanje do Slovencev tudi temu primerno.

Položaj zdravnikov v bolnišnicah

V dolgi vrsti delojemalcev v najrazličnejših poklicih, ki se zadnje čase vedno bolj odločno borijo za izboljšanje mezd in plač, so tudi zdravniki, kateri opravljajo službo v bolnišnicah. Medtem ko so samostojni zdravniki, ki imajo svojo prakso, v več ali manj zadovoljivem položaju, se morajo zdravniki v bolnišnicah boriti z mnogimi težavami, ker njihove plače nikakor ne odgovarjajo opravljenemu delu.

Pred dnevi so zdravniki v bolnišnicah obvestili o svojem težkem položaju tudi koroški tisk in ob tej priložnosti nakazali primere, ki zgovorno pričajo, da njihove delovne razmere niso ravno zavidljive. Izkazalo se je, da morajo imenovani zdravniki opraviti letno povprečno 120 do 140 nočnih služb, in to proti odškodnini dveh šilingov za eno uro nočne službe. To se pravi, da znaša njihov službeni čas pogosto 90 do 120 in še več ur tedensko; včasih morajo ostati več kot 50 ur nepre-

homa v službi in se — kakor so navajali primere — tudi zgoditi, da posamezniki vsled preobremenjenosti omagajo sredi operacije. Da mladi zdravniki v takih razmerah nimajo možnosti, izpopolnjevati svoje strokovno znanje, je razumljivo.

Da bi si nekoliko izboljšali svoj položaj, zahtevajo zdravniki v bolnišnicah doklado za nadure v višini 500 šil. mesečno, nadalje zvišanje doklade za nočno službo od 20 na 50 šil. in končno doklado za nedeljsko službo v višini 100 šilingov. O upravičenih zahtevah imenovanih zdravnikov se pristojni sindikat že dalje časa pogaja z deželno vlado in je upati, da bodo pogajanja kmalu zaključena. Z ozirom na ta pogajanja so zdravniki zaenkrat tudi odstopili od nameravane svarilne stavke in pričakujejo, da bo vprašanje mogoče rešiti z medsebojnim sporazumom, ki bo zadovoljil obe strani.

PO ŠIRNEM SVETU

Köln. — Vsenemški blok beguncev in razseljenih Nemcev je sklenil sodelovati na zborovanjih, ki jih organizirajo na ozemlju Vzhodne Nemčije. Blok beguncev se je v načelu solidariziral z Liberalno-demokratsko stranko, ki bo poslala več svojih poslancev na zborovanja Liberalno-demokratske stranke v Demokratični republiki Nemčiji.

Bonn. — V Hamburgu je v soboto končal svoje delo IV. kongres Zveze zahodnonemških sindikatov. Kongres se je izrekel proti oborožitvi dežele in sprejel resolucijo o združitvi obeh Nemčij. Resolucija terja ustanovitev komisije, ki naj bi do 1. maja 1957 sestavila načrt za ureditev nemškega vprašanja. Posebna resolucija, ki so jo prav tako sprejeli, pa zahteva odločne ukrepe proti nacionalsocialističnemu in nacionalističnemu gibanju v državi.

Port Said. — Nizozemska družba »Holma«, ki opravlja očiščevalna dela v sueškem prekopu, je ustavila delo ter naprave odpeljala iz prekopa. Družba je objavila, da bo delo nadaljevala, ko bo urejeno sueško vprašanje. Glavne naprave za čiščenje prekopa bodo takoj odpeljali v Rotterdam.

London. — Javnost je postala pozorna spričo poročil o uporniškem razpoloženju med 20.000 britanskimi rezervisti, ki so jih vpoklicali v vojsko v zvezi s sueško krizo. V vladnih krogih pravijo, da je do nemirov prišlo zaradi gmotnih težav, v katere so zabredle družine upornih vojakov. Vojaki pa se pritožujejo tudi zaradi dolgačasnega življenja v vojaških taboriščih.

Budimpešta. — Tu so preteklo soboto slovesno pokopali Laszla Rajka in druge člane bivšega centralnega komiteja in politbiroja, ki so bili pred sedmimi leti obsojeni na smrt in obešeni pod obtožbo »veleizdaje« in »titoizma«. Svečanega pogreba »herojev delavskega gibanja« se je udeležilo kljub slabemu vremenu 300.000 ljudi.

Hannover. — Predsednik Socialistične stranke Zahodne Nemčije Ollenhauer je na nekem zborovanju v Hannoveru zahteval odstop sedanjega zveznega kanclerja Adenauerja in razpis volitev v vsej zvezni republiki. Ollenhauer je poudaril, da zunanja in notranja politika Zahodne Nemčije v zadnjih sedmih letih še nikoli ni bila tako zmedena, kot je v zadnjem času.

Peking. — Predsednik Ljudske republike Kitajske Mao Tse Tung je sprejel povabilo indonezijskega predsednika Sukarna in bo obiskal Indonezijo. Sukarno se sedaj mudi na obisku v LR Kitajski.

Lojze Ude:

TEORIJA O VINDIŠARJIH

(Osnutek kritične razprave)

Ko v posebnem poglavju z naslovom »Nacionalno čustvo, nacionalna zavest in priznanje k nekemu narodu« (Nationalgefühl, Nationalbewusstsein und nationales Bekenntnis) ugotovi, da je torej razumljivo, da se »večina« koroških Slovencev priznava k nemški kulturni skupnosti in da nima slovenske narodne (nacionalne) zavesti, pravi v zaključnem poglavju: »Govorili smo doslej o »domovini zvestih« Slovincih (heimat treue Slovenen). Običajno jih tudi nazivamo »Nemcem prijazni« Slovinci (deutschfreundliche Slovenen). Te označbe niso čisto točne. Kajti »domovini zvesti« ali »Nemcem prijazni« Slovinci po svojem bistvu niso pravi Slovinci. Oni tvorijo v nasprotju z nacionalnimi Slovinci stoječo vmesno plast, ki je po pokolenju in jeziku mešan tip, ki pa po svoji usodi, življenjski in kulturni povezanosti z Nemci, kakor po tem, kako čuti in dosledno, od početka nacionalnega vprašanja na Koroškem neprestano zavrača slovenske nacionalne težnje; spada narodnostno (völkisch) preje k Nemcem kakor Slovincem. Ako sami sebe imenujejo s starim narodnim imenom »Windische«, ki v naših očeh ni kaka psovka, temveč časten naziv, tedaj sledijo le svojemu staremu častitljivemu izročilu« (str. 37).

Tako v glavnem teoretizira Wutte.

Ob strani puščam razne Wuttejeve bodičaste in strupene opazke in opozorila, ki spremljajo to teoretiziranje in ki dajejo šele pravo in popolno podobo intelektualne in moralne ravni, na kateri se to teoretiziranje giblje in ki psihološko tako otežuje mirno in resno razpravljanje. Toda končno je to vendarle potrebno. Wuttejevo osvetljevanje koroških bojev in nacionalnih razmer na Koroškem, njegovo narodoslovno (nacionološko) teoretiziranje je v nemško-avstrijski predvojni in povojni publicistiki zapustilo globoke sledove. Zelo vplivnemu delu avstrijske publicistike in avstrijskih uradnih ustanov je Wuttejevo delo še danes glavni vir za spoznavanje koroških razmer, za obravnavanje koroške nacionalne problematike. Spominjam samo na predvojne in povojne spise Bernharda Scheichelbauerja, ki je bil po vojni glavni urednik (Chefredakteur) in izvedenec za manjšinska vprašanja v uradu Zvezne obveščevalne službe (Bundes-Presse-dienst); dr. Hansa Steinacherja, nekdanjega Führerja organizacije »Volksbund für das Deutschtum im Ausland«, SA-Standartenführerja, nato eksperta ÖVP za nacionalna vprašanja in nekaj časa člana načelstva koroškega deželnega vodstva ÖVP (danes avstr. generalnega konzula v Milanu); dr. Heinza

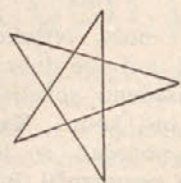
Pallerja, pred vojno urednika celovškega venemškega dnevnika »Freie Stimmen«, po vojni pa glavnega urednika graškega socialističnega dnevnika »Neue Zeit«; dr. Viktorja Miltšinskega, ki je bil od leta 1951. nekaj časa član Zveznega načelstva VdU nato vodilen član Dunajske FPÖ in v tej družbi še danes nastopa kot strokovnjak za nacionalna vprašanja. Njegova knjiga »Kärntens hundertjähriger Grenzlandkampf« (Wien 1937) je v velikem delu prepis Wuttejevih spisov. Spominjam na zbornik »Abwehrkampf und Volksabstimmung in Kärnten 1918—1920«, Klagenfurt 1930, ki ga je po naročilu socialističnega koroškega deželnega vodstva izdal Hans Lager; na predvojne in povojne spise dr. Walterja Schneefussa, ki v Gradcu, v dnevniku »Kleine Zeitung« nadaljuje delo dr. Helmuta Carstana, ki je v knjigi »Sprache und Volkstum in der Untersteiermark« (Leipzig 1935), razvijal vindišarsko teorijo; sklicujoč se pri tem tudi na Wutteja. Steinacherju, Scheichelbauerju, Pallerju, Miltšinskemu, Schneefussu, ki se vedno pišejo v istem duhu kakor preje, so se po tej vojni pridružila še nova imena, na pr. Wolfgang Oberleitner, H. J. Rambousek, docent na nemški graški univerzi dr. Ernest Bauer in drugi. Posebno zanimiv je dr. Tončič — Sorinč Lujo, ki je v svojem spisu »Die Slovenen in Kärnten« v salzburških »Berichte und Informationen« (1946, H. 15) zastopal Wuttejeve (nanj se izrečno sklicuje) in nacistične nazore ter je danes poslanec avstrijske ljudske stranke in eden njenih glavnih strokov-

njakov za razna mednarodno-pravna in mednarodno-politična vprašanja našega časa. Avstrijska delegacija na mednarodnih konferencah po tej vojni je zastopala Wuttejeve teze. Publikacija koroške deželne vlade »Kärnten — ein Problem?« zajema predvsem iz njegovih spisov. Vpliva Wuttejevih spisov tudi še v današnjem času ne gre podcenjevati. To bi bilo lahkomišno. V najnovejšem času pišeta o vindišarskem problemu v Wuttejevem duhu zlasti koroška deželna poslanka dr. Wolfgang Mayrhofer in dr. Valentin Einspieler, predsednik mladinske organizacije ÖVP. Pri zadnjem avstrijskem ljudskem štetju junija 1951 je posegla teorija o vindišarjih celo v Avstrijski centralni statistični urad, kjer dosedaj zanjo ni bilo prostora.

Wuttejeva teorija se razlikuje od teorije, kakor jo je postavil pisec publikacije »Die Wahrheit über Kärnten« v glavnem po tem, da bistvene razlike med »nacionalnimi« Slovinci in tistimi Slovinci, ki jih nemško-avstrijska družba imenuje »Windische«, ne vidi v jeziku (ne da bi sicer opuščal teorijo o njihovih jezikovnih posebnostih), temveč v drugih objektivnih »znakih« ter v subjektivnih znakih zavesti in javne izjave. Zadnji vzrok in razlog drugačne nacionalne zavesti in izjav »vindišarjev«, kakor je zavest in izjava »nacionalnih« Slovencev, je po Wutteju in drugih piscih, ki mu slede, v objektivnih pogojih usodne, življenjske, gospodarske in kulturne povezanosti z Nemci v koroškem prostoru, v zavesti te povezanosti in v priznavanju k tej povezanosti.

(Se nadaljuje)

3 ROK ARIH:

TROTA MORA

Tudi zdaj ga obhaja slabost, ko se tega spominja. Ne sme več misliti na to.

In zdaj je tu... ta Tonner. Vsemu se je izognil in že si upa med nas.

»In kako si ne bi, zakaj si ne bi,« se ujezi zopet Kurt. »Zaradi onih dveh partizanov?«

Gospodinja je jezna zaradi takih pomolkov: saj vse to že ni več res. Nena doma jo je stisnilo nekaj v prsni in zaveda se, da to zatrjuje in ponavlja iz strahu.

»Kakšen da je — močvirnat? Ali nisi rekel, da je močvirnat?«

»Ja, tak pač, kakršni so taki ljudje.«

»Skoraj deset let bo tega — odkar... Še leto več.«

In tako zdaj vsi vedo, kajti nemogoče je vse to pozabiti, kar se je zgodilo. Nekatera doživetja se neizbrisno vtisnejo v nas. Zato je nemogoče tudi odpustiti.

To, kar vedo, kar pomnijo, kar so zbrali vsak vase z grozo tisti, ki so to sami preživljali, ali pa drugi, ki so od teh prvih izvedeli vse do potankosti, v celoti ali pa po delcih, takó ali drugače, slej ali prej; ob tem, ko so izpod Arhove peči v zimi, v debelem snegu vozili les; ali pa, ko so se v poletju slučajno zaustavili pri cestarju Tevžu na križišču, ki vodi tudi k Št. Petru, ob njegovi uti za orodje; v njo so po tistem dnevu zavlekli partizanke, gole — nage; ali za vse mrtve, ko so se razgledali mimogrede na podgradskem pokopališču, kjer ležijo; ali pa, da kdorkoli v mislih zdrkne nazaj... še včeraj, danes, jutri — vedno.

Zato strme vsi v spačeno Packovo lice, v blede Kurtov obraz, ki je takrat pač moral za vodiča, pogledujejo k birtinji, pri kateri so si lovci na ljudi privoščili po tistem, kar se je končalo, prve požirke žganja. Tako gledajo vsi drug v drugega, molčijo, težko dihaajo in med Packovim jecljanjem se jim filmajo skozi možgane slike, ki jih ne žele več videti. In vsi dobro vedo:

V Fužinah je živel takrat mož srednjih let z imenom Hans Tonner. Njegovih let ni znal nihče točno presoditi. Zdelo se je, da se je njegov razvoj nekje zaustavil; od takrat naprej je bil njegov obraz vedno enak. Še dolgo zatem, ko bo že zdavnaj za deset let prekoračil svoje dvainštirideseto leto, ne bodo ljudje mogli uganiti njegove starosti.

Bil je uslužbenec elektrarne in iz javnosti neznanih vzrokov ni odšel na fronto, niti takrat ne, v največji stiski, ko so pošiljali tja že otroke, oblečene v uniforme.

Ljudje so pojasnjevali, da je moral že

biti opoza domače (lokalne) organizacije, najbrž eden stebrov v občini.

Hansov oče je imel v gornjem kraju majhno trgovino, vse in nič bi lahko vsakdo kupil pri njem.

»Da bo sinu laže v življenju,« — (v šoli je bilo tako že narobe) — »ga bom izučila za Nemca,« je rekla njegova mati.

Odslej je od vse družine govoril slovensko le še oče, in še ta le za prodajalnim pultom. Zadnja hribovka ali kajžlerka pa se je zadovoljno pohvalila, kako so stari gospod Tonner prijazni, kako znajo po naše marnjati.

Že tiste dni se je vselilo v otroka spoznanje staršev; rojen je bil za boljše življenje, in to bo še dolgo živel v njem, mogoče do konca njegovih dni.

Čeprav fant v šoli ni ustregel želji starejših, se je kmalu začela izpolnjevati materina prerokba.

Nič prida vajenec, nič prida pomočnik je mladi elektromonter kaj kmalu samostojno zakrmaril v življenju. Še zadnjič sta porinila starša čoln, in fant je zavel s polnim zamahom kot delovodja sicer majhne elektrarne, pa vendar sam svoj šef. K temu je navsezadnje pripomogla še nova stranka, ki je zaživela prav v tistih časih v glavah vseh, ki so si od nje nekaj obetali.

In nekega dne je Hans ob zvokih ostrih maršev nataknil na rovak svojega suknjiča že pripravljeno rdečkasto šerpo s kljukastim znamenjem; zdaj se je zazdel sam sebi kot preroben — bil je član velikega naroda, velike in močne države — rajha.

Tudi žolt ni pomenil zanj neke nadloge, še bolj se je vnel za stvar. Na tiste dni pa se še danes rad spominja, tako kakor se vedno rad spomni vsak zrel človek svoje velike ljubezni, pa naj je že bil takrat bolj ali manj uslišan; Hans se še danes zaveda, da ni bil popolnoma odklonjen.

Človek je zahajal na zборе, užival vihranje nešteti zastav, prepeval bojne pesmi, bil ves prepasan, stegoval je desnico do otroposti, trdno stopal v korak, se zdel samemu sebi postaven v uniformi, poslušal po radiu vodjine govore, mimogrede sprejemal manjše olajšave v vsakdanjem življenju in se počutil kakor mošt v vretju.

Kadar je grmel vodja, je grmel za njim Hans, in tako so odhajali in zapuščali v Fužinah službena mesta tisti, ki so se kdajkoli spotaknili vanj v letih, še preden so se mogli zavedati, komu so križali pot.

Ko je bil vodja prepričan, da trepeče pred njim ves svet, je ta čustva z njim delil (za domači kraj) Tonner. To je bila tudi njegova majhna, prostovoljna dolžnost.

In kakor je ob spopadu in zmagi rasel njegov vodja, tako je rasel, rasel... v nedogled še Hans.

Toda ljudje so nevhvaležni! Še tako zvesto dušo morejo očrnuti, še tako svetel ideal znajo opljuvati. Iz drobcene in nespametne nevoščljivosti so grenili tudi Hansovo življenje; to tudi v trenutkih, ko se je iz dneva v dan žrtvoval zanje.

V začetku žolta je bil kljub vsemu zadovoljen. Šele kasneje, ko je spoznal, da je mogoče storil veliko napako svojega življenja — (ko se je izmaknil fronti) — tega se je zavedel šele, ko se je velika stvar bližala h kraju — je postal nestrpen. Takrat je lahko iz ust vračajočih se pohablencev slišal, kako napak je ravnal.

Takle občinski žolnirski junak, ali pa vsak, ki se bo še vrnil na dopust (obložen z odlikovanji), mu je malo manj kot v obraz vrgel: »Prekleta pg-jevska nacistična podgana, kdaj boš pa ti zapustila ladjo?«

Zaradi vsega tega je bil zagrenjen. Zdaj že sam ni mogel več razsoditi: ali naj se

prijavi in odide na zožujoči se krog front ali naj preganja sovražnika še naprej v domači vasi?

»Pst! Feind hört mit!«

Iz dneva v dan je vse bolj kazalo, da le ni popolnoma zgrešil, da je le dobro v modernih časih, ko zavzame vojna take nenavadne, globalne oblike bojevanja, da takrat ostane tudi doma nekaj odločnih ljudi, takih, kot se je zdel on sam sebi.

Še potem, ko je že odstrelil tista dva bandita nad elektrarno in prejel EK 2 — ko je pridivil na pol nor od neke neznanne sreče, ki se ga je polastila, ko je položil s perfektnim strelom to divjad, kajti bil je dober lovec in odlični strellec — je našel na zanj nerazumljiva ravnanja ljudi. Za posmeh je bil občutljiv!

»Da, v hrbet! Da, to zmore kmalu kdo.«

To mu je zabrusil poklicni vojak, bivši cestar Tevž, ki pa je služil vojsko od Dolfusovih dni naprej in se pretepal s komunisti, čeprav ni vedel zakaj, enkrat pod takšnim, drugič pod drugačnim križem. Leta so ga podivjala in odkar je odvrnil na Krimu najprej telečnjak, nato puško — kaj naj bi s težkim hudičem počel? — končno še prazno čutaro, se je mož nekega dne znašel v domačih vaseh. Zdaj je srečal Tonnerja, ki se je znal po njegovem izogniti vsem žolnirskim težavam. Tevž je nalil vase smrdljivega roninega žganja.

»In v hrbet jih je lahko! To vam rečem, da ni nič posebnega človeka streljati v hrbet; to je lahko!«

Tevž je bil za glavo večji od Tonnerja, in temu se je zdelo, da se deklasirani podoficir posmehuje še firerju. Vse je vzkipelo v njem — temu bo že še pokazal.

Žolnir Tevže pa je zgnetel svojo debelo pest v figo in še poklical:

»Fantje, držite ga, doma ima babo in vampa in ne bi bilo dobro zanj, če se še enkrat zakadi vame. Lahko bi ga nevedoma takole stisnil.«

(Nadaljevanje prihodnjč)

NOVE KNJIGE

Dežela na koncu sveta

(Cankarjeva založba Ljubljana, 336 str., ppl.)

Mladi brazilski pisatelj Jorge Amado, ki je celo vrsto romanov posvetil kakau, temu največjemu bogastvu Brazilije, ter ljudem, ki ga pridelujejo in spravljajo na svetovna tržišča, tudi v knjigi „Dežela na koncu sveta“ opisuje življenje na jugu bahijske dežele, kjer je za pridelovanje kakaa najbolj primerna zemlja na svetu. Tako se nam Brazilija, domovina kakaovih nasadov, predstavi v vsej svoji lepoti, pa tudi v brezmejnem trpljenju ob prestopu v novo stoletje. Kajti to je dežela brez usmiljenja, dežela modernega suženjstva in dežela strašnih boleznih, proti katerim ni zdravila, ni pomoči...

V tem delu pisatelj z vso prodirljivostjo opisuje dramo, ki je pred dobrimi petdesetimi leti zajela domovino kakaa, ko so si deželo prisvojili veleposestniki-fazendeiri. Tri vrste ljudi je avtor v glavnem naslikal: fazendeire — neizprosne lastnike plantaž, nadalje jagunce — poklicne ubijalce, ki se jih fazendeiri poslužujejo pri razširjanju svoje posesti, ter končno delavce na fazendah, katerih življenje sliči usodi brezpravnih sužnjev.

Fazendeiros — navadno ga nazivajo polkovnik — je neomejeni gospodar na svoji zemlji ter v deželi sploh. Zanj ne veljajo zakoni in predpisi, on je tisti, ki dejansko usmerja lokalno politiko in ki razsoja (seveda sebi v korist) med pravico in krivico. Zato s pomočjo dobro plačanih jaguncov lahko množično pobija ljudi, ki so mu v napotje pri uresničevanju njegovih osvajaških načrtov, ter požiga lastnino svojih nasprotnikov; vse to nekaznovano, ker kupljeni advokati — za fazendeiri najbolj vplivni in strah vzbujajoči ljudje v deželi kakaa — vedno spet dokažejo „nedolžnost“ svojih nasilnih klientov. V vsem življenju fazendeirom ni za kaj drugega kot za kakaove nasade, mar so jim le aroba kakaa, ki se bodo spremenile v drag denar. Pri tem pa njihove žene, razočarane in same sebi prepuščene, hrepenijo po daljnem svetu ter s svojimi ljubčki-advokati kujejo načrte o begu „daleč, kjer ni kač, kjer ni ujetih žab, daleč, kjer ni plantaž kakaa, kjer ni mrličev na cestah, kjer ne gore sveče ob križih v nočeh obupa...“

Desna roka fazendeirov je jagunco, katerega služba je — ubijanje. On ne pozna vesti, zanj velja le povelje gospodarja in pa denar, za katerega se mu je prodal z dušo in telesom. Takih se poslužuje fazendeiro, ko

se mu zahoče zemlje svojega sosedu, zato se glasi njegovo povelje: „Ubij ga!“ in jagunco ga izvrši brez premišljevanja, ne da bi vedel, koliko znaša število njegovih žrtev, saj zna šteti le do pet in še to, da mora ubijati in da sploh nima dela, kadar ni treba nikogar ubiti.

Strašno pa je življenje delavcev, ki prihajajo na kakaova polja iz vse države, na ustih še zadnje akorde pesmi, ki poje o slovesu: ... odhajam, nič več me ne bo nazaj... Varljive obljube o denarju, ki da v kupih leži na cesti, so jih privedle na plantaže, v deželo na koncu sveta, kjer se zanje odpira pravi pekel. Žalostna je njih usoda, čaka jih garanje od zore do mraka, ko jih fazendeiro z revolverjem v roki naganja v strahov in zlih duhov polni gozd, kjer podirajo velika drevesa in pripravljajo zemljo za nove nasade kakaovcev. Bodisi da krčijo gozdove, ali na plantažah nabirajo kakao, luščijo mehki kakao v koritih ali plešejo po suhem kakau v sušilnici, povsod je njihova usoda žalostna kot so žalostne njihove pesmi, ki pravijo, da „trdo je naše življenje, trd je zamorčev kruh“. In veter raznaša njihove tožbe, njih vzdihli se dvigajo k žgočemu soncu, njih pesmi pa pojejo o trdem garanju, kajti: „Se nikjer nisem videl slabšega življenja, kakor ga imajo delavci na plantažah kakaa, edino jaguncom še nekam gre, tu ima denar samo tisti, ki ubija, morilec denarja ne manjka...“

In v tem razburkanem morju vznemirljivih dogodkov se izpolnjuje usoda fazendeirov, jaguncov, delavcev ter vseh ostalih več ali manj pomembnih figur z velikega življenjskega prizorišča, ki se mu pravi dežela kakaa. Tukaj je kakao denar in moč, kakao je življenje, ker kakao ni pogljal korrenin samo v to rodovitno zemljo, ampak tudi v ljudi, ki so nekoč vdrli v gozd, osušili zemljo, ubijali in umirali za kakao. Ob cesti skozi to deželo pa so nešteti križi brez imen: ljudje, ki jih je ubila krogla, mrzlica ali nož v nočeh boleznih in zločina. Toda kakaovci so rasli in rodili naprej...

Knjiga kot nobena druga živo in doživeto opisuje življenje v deželi kakaa ter je bila prevedena že v vse večje evropske jezike. Roman „Dežela na koncu sveta“, v katerem se posamezni dogodki vrstijo kot slike nape-tega filma, lahko naročite v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Wulfengasse 15.

Deveto šolsko leto

Okoli leta 1950 so pričeli iz osnovnih in glavnih šol izstopati učenci, ki so se rodili v letnikih, ko so bila rojstva posebno številna. Nastalo je občutno pomanjkanje učnih mest za bodoče poklice, za starše in mladince pa pereče vprašanje, kako vključiti mlade ljudi v koristen delovni proces. Tudi srednje šole niso mogle sprejeti vseh interesentov, mnogim pa so manjkali tudi potrebni pogoji, da bi z uspehom napravili sprejemne izpite.

Starši so bili zaskrbljeni, kako bi svoj naraščaj odtegnili kvarnemu vplivu brezdelja in ulice. Zaradi tega so koroške šolske oblasti razmišljale o uvedbi devetega šolskega leta, kjer bi v glavnem obnavljali tvarino glavnih šol, na drugi strani pa bi na ta način vsaj deloma odpomogli nezaposlenosti štirinajstletnih fantov in deklet, dokler bi vsaj deloma ne uspelo, da bi dobili primerna učna mesta ali pa da se pripravijo za ponovne sprejemne izpite v kakšno strokovno odnosno poklicno srednjo šolo.

Leta 1953 so pričeli s prvim takim enoletnim učnim tečajem v Waisenhauskarni v Celovcu. Prvo leto je bil samo en razred, ker je bilo le malo interesa za novi učni zavod. Toda že v prvem letu so bili uspehi zadovoljivi. Za šolsko leto 1954/55 so odprli že tri razrede. Letos se je že doslej prijavilo 113 učencev, čeprav je prijavni termin zaključen na splošno šele s 15. oktobrom. Zato so uvedli tudi že četrti razred.

Učence, ki obiskujejo deveto šolsko leto, lahko delimo v dve skupini. Ena sku-

pina so oni, ki izstopivši iz šole niso dobili učnih mest, druga pa so učenci, ki niso prestali sprejemnega izpita v kakšno srednjo šolo, pa ga želijo ponoviti. Prvim kakor drugim skuša šola s posebno učno metodo izravnati pot do zaželenega cilja. Učne moči pomagajo po možnosti vsakemu učencu posebej iz pomanjkljivosti in težkoč. Učenec, ki dobi med šolskim letom učno mesto, lahko takoj izstopi in mnogo mojstrov se je že zanimalo za te učence. Uspeh šole je razviden tudi iz tega, da so iz zadnjega letnika skoraj vsi oni učenci, ki so ponavljali sprejemne izpite v srednje šole, te tudi prestali. Šolsko leto ne konča samo z izkazom o obisku šole, temveč z državno priznanim šolskim spričevalom.

Na Koroškem obstojata dva enoletna učna tečaja te vrste, in sicer v Celovcu in Beljaku. V Celovcu so s prvim učnim dnevom pričeli predpretekli ponedeljek.

Kulturna raven Nemcev

Pred kratkim so v Zahodni Nemčiji izvedli anketo o kulturnosti Nemcev. Anketa je dala presenetljive rezultate. Trideset odstotkov na primer nima doma nobene knjige, 11 odstotkov jih ima 1 do 10, 22 odstotkov pa od 10 do 30. Samo eden od stotih Nemcev ima več ko 100 knjig. Poleg tega je še značilno, da so Nemci v zadnjih letih najbolj kupovali vojne spomine bivših hitlerjevskih generalov.

Škofiče

Pred štirinajstimi dnevi smo ob udeležbi številnih žalnih gostov spremili dobro mater in kmetico Marijo Humnik, p. d. Bajdlo v Goričah, k zadnjemu počitku. Pokojna mati, ki je iskala pomoči v bolnišnici, toda zaman, je umrla v starosti 59 let. Prerano umrla je bila srce in središče znane ugledne in zavedne družine, ki se je ob vsakem času zavedala svoje narodnostne pripadnosti. Pokojna je vedno z veseljem sodelovala, posebno organizacijsko, v domačem slovenskem prosvetnem društvu v zavesti, da tako najbolj koristi naši skupni stvari.

Ob pogrebnih svečanostih so domači pevci zapeli ganljive žalostinke, Lovro Kramer pa je v imenu Slovenskega prosvetnega društva spregovoril poslovilne besede ter se dragi materi zahvalil za vso njeno dejavnost. Mater Marijo Humnik, ki zapuščila moža in sina, bomo ohranili v lepem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje! —

Pred nedavnim je imel Jože Aichholzer, naš znani tesar, hudo prometno nesrečo. Vozil se je z motornim kolesom, na spremem sedežu pa je sedel neki njegov tovariš. Pri Kajžniku sta strmoglavila, pri čemer si je Aichholzer pretresel možgane in se še drugače poškodoval na glavi, sovozač pa se je poškodoval na kolenu. Želimo, da bi ponesrečenca kmalu okrevala.

Beljak

Pred nedavnim je v beljaški kolodvorski hali službujoči policist prijel 15-letno pobeglico. Najprej je dekle policistu navedlo napačne podatke, da je doma iz Kapfenberga. Kmalu pa se je pokazalo, da je trgovska učenka iz Dunaja, ki je ušla od doma, da bi v Beljaku obiskala svojega prijatelja. Policist jo je povedel na stražnico, od koder so obvestili očeta, ki se je takoj pripeljal v Beljak po svojo hčerko. Na poti proti postaji je dekle očetu spet ušlo. Več policistov jo je iskalo po vseh beljaških ulicah. Šele po štirih urah so jo končno našli v spremstvu nekoga fanta. Šele po teh pustolovščinah je mogel oče vzeti svojo nadebudno hčerko spet domov na Dunaj.

Iz okna prvega nadstropja trgovine Warmuth je v torek zvečer neki rentnik iz neznanega vzroka strmoglavil na tlak. Pri padcu se je hudo poškodoval. Prvotno niso mogli ugotoviti identitete ponesrečenca, ker ni imel nobenih osebnih listin pri sebi. Spravili so ga v bolnišnico, kjer pa je kmalu po polnoči podlegel svojim poškodbam. Končno so v žepu suknjiča našli dva plačilna odrezka za rento, na podlagi katerih je mogla invalidska zavarovalnica dognati, da je bil smrtno ponesrečeni 74-letni Alojz Pečnik iz Beljaka. Okoliščin, kako je Pečnik padel iz okna, pa niso mogli prav razjasniti.

Vrba

Minuli teden je vozil prevoznik Gottlieb Unterweger s tovornim avtomobilom opravo za tvrdko Fercher iz Beljaka v Celovec. V Spodnjih Vogličah je pričela nenadoma goreti plahta na avtomobilu in v kratkem času je bil ves avtomobil v plamenih. Zgorela je vsa oprava v vrednosti okoli 21.000 šilingov. Kmalu je prispela požarna bramba iz Vrbe, ki se ji je posrečilo, da je rešila vsaj avto pred popolnim uničenjem. Kljub temu pa cenijo škodo na vozilu na okoli 10.000 šilingov.

Šofer avtomobila je kratko pred nesrečo zapazil, da je nekdo iz avtomobila, ki je privozil iz nasprotne smeri, vrgel ogorek. Zato domnevajo, da je ogenj nastal zaradi tega cigaretnega ostanka. Proti požarni škodi ni bil zavarovan niti avto, niti tovarnina.

Ledenice

Kmetje v občini Ledence gradijo z veliko vno svojo strojno postajo. Mnogo ljudi, med njimi tudi domači župan, so zaposleni in gradijo temelje velike hale za orodje. Poleg hale za stroje bodo zgradili še dobro opremljeno delavnico za popravila strojev in primeren stanovanjski prostor. Z uresničenjem tega načrta bo zelo ustrezno vsem interesentom v vasi in okolici.

Iz Loge vesi in okolice

Pod jesen gre in zapustili so nas letovišarji, ki so letos obiskali obalo našega jezera v posebno velikem številu. V drugi polovici sezone so imeli tudi izredno lepo vreme, katero je prišlo v korist tudi kmečkemu delu, tako da so kmetje lahko v sončnih dnevih spravili srednje dobro letino pod streho. Vse leto smo bili tako zaposleni, da se nismo mogli dosti oglašati v našem listu.

Pa tudi danes pridemo le z žalostnimi poročili. V petek, dne 5. t. m. smo spremili k zadnjemu počitku Ano Trabesinger, p. d. Spodnjo Vaznico v Logi vesi. Njeno življenje je bilo delo in trpljenje. Kruta pest nacizma jo je pregnala iz domačega kraja in z mnogimi sotrpini je preživljala bridka leta v izseljeništvu. Letos pa jo je huda bolezen prisilila na bolniško posteljo in dne 3. t. m. je za vedno zaspala.

Na pokopališče v Logi vesi jo je spremljala velika množica žalnih gostov. Domači pevci so ji ob pogrebnih svečanostih zapeli ganljive žalostinke v slovo. V lepem nagovoru je domači g. župnik Repnik orisal življenje in trpljenje drage rajne. Ganljivo je bilo slovo, ki ga je od sotrpinke vzel v imenu Zveze slovenskih izseljencev Lovro Kramer. Pokojna Ana Trabesinger naj se mirno odpočije v do-

mači zemlji, preostalemu možu Nižeku Trabesingerju, ki je izgubil nad vse dobro ženo, pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Nezgod in nesreč noče biti konca. Kakor smo v našem listu že poročali, se je dne 30. septembra smrtno ponesrečil Filip Dergaschnig s svojim motornim kolesom. Tudi on je našel svoj zadnji počitek na logaveškem pokopališču. Ko se pevci in požarna bramba, ki so se udeležili pogreba še niso razšli, se je kot blisk razširila žalostna vest, da se je pri delu hudo poškodoval Franc Klimbacher, ki je bil zaposlen pri lesnem trgovcu Arnoldu Černicu. Vestni in pridni delavec ter šofer je že popoldne istega dne v celovski nezgodni bolnišnici podlegel smrtonosnim poškodbam. Mrtvega so prepeljali na dom in v soboto, dne 6. t. m., so vzeli tudi logaveški pevci od svojega sodelavca in prijatelja slovo za vedno.

Tudi v sosednih Škofičah smrt in nesreča ne počivata. V nedeljo, dne 23. septembra, se je smrtno ponesrečil Alojz Seger, ko je padel čez stopnice na kamenita tla. (O Bajdlovi materi pa smo dobili poročilo že od druge strani.)

Toliko za danes. Upamo, da se bomo prihodnjič oglašili s prijetnejšimi novicami.

Zaposlitev izven domačega kraja

Statistični urad koroške deželne vlade navaja, da je v Avstriji 896.000 oseb, ki so zaposlene izven domače občine. Take delojemalce imenujejo »nihalnike« (Pender). Nihalniki so deloma dnevni, deloma tedenski, deloma pa taki, ki potujejo na delo in z dela domov v večjih časovnih presledkih.

Koroška ima v razmerju z vso Avstrijo 29 odstotkov nihalnikov. Od okoli 138.000 delojemalcev na Koroškem je 39.700 takih, ki so zaposleni izven domače občine. Med temi je okoli 3480 delojemalcev, ki so zaposleni v drugih zveznih deželah. Iz drugih zveznih dežel prihaja na Koroško 1280 delovnih moči.

Na Koroškem so šteli oktobra 1955 138.000 delojemalcev, toda le 136.000 takih, ki so bili zaposleni v deželi. Iz Ko-

roške je zaposlenih na Dunaju 301 oseba, med temi 232 žensk, v Nižji Avstriji 143 moških in 125 žensk, na Gradiščanskem 35 moških in 26 žensk, v Zgornji Avstriji 168 moških in 145 žensk, na Salzburškem 502 moška in 421 žensk, na Štajerskem 1070 moških in 838 žensk, na Tirolskem 380 moških in 356 žensk, na Predarlskem 363 moških in 176 žensk ter v inozemstvu 520 moških in 238 žensk.

Na Koroškem pa je zaposlenih iz Dunaja 218 moških in 162 žensk, iz Nižje Avstrije 94 moških in 78 žensk, iz Gradiščanske 73 moških in 67 žensk, iz Zgornje Avstrije 53 moških in 52 žensk, iz Salzburške 97 moških in 76 žensk, iz Štajerske 531 moških in 477 žensk, iz Tirolske 209 moških in 182 žensk ter iz Predarlške 4 moški in 3 ženske.

„Mladinska vas“ ob Vrbskem jezeru

Na Majerniggovi planini gradijo že od začetka letošnjega poletja »Mladinsko vas Vrbsko jezero« vključno z deželno športno šolo. Minuli petek so s primerno slavnostjo praznovali uspeh gradbenih del prvega gradbenega odseka. Doslej dogotovljeni del naselja je stal 1,7 milijona šilingov. Za dokončno izvedbo projekta je že zagotovljena skupna vsota 3,5 milijona

šilingov ter bodo prihodnje leto nadaljevali z gradnjo.

V »Mladinski vasi Vrbsko jezero« bo prostora za 200 oseb in se bo tukaj srečavala mladina raznih narodov. Tako bo ta ustanova hkrati tudi vzgajališče za medsebojno spoznavanje in sporazumevanje raznih narodov ter za koristno medsebojno izmenjavanje različnih mnenj in izkušenj.

Razne vesti iz Koroške

V Ferndorfu se je primeril tragičen dogodek, ki ga je povzročilo lahkomišelnost igranje z orožjem, čeravno samo s strašnilno pištolo. Na klop v sredi vasi se je vsedel pomožni delavec Walter Lassnig, kmalu pa je prišel tudi njegov 17-letni tovariš Wilhelm Franz. Komaj se je pojavil, si je dovolil neumestno šalo. Iz žepa je potegnil strašnilno pištolo ter jo nastavil svojemu tovarišu na prsa. Mnenja, da orožje ni nabito, je pritisnil na petelina. Na fantovo ogromno zaprepačenje pa je bil v pištoli naboj za floberte ter je projektil prodril Lassnigu v prsni koš ter mu poškodoval desna pljuča in obtičal v telesu. Nevarno ranjenega Lassniga so nemudoma prepe-ljali v bolnišnico v Beljak.

V občini Treffen je umrla triletna deklica Anita Moser, ker je uživala norice ali volčje češnje, ki jim pri nas pravijo tudi pasje češnje. Otrok je ponoči nenadoma umrl in ker si niso mogli razložiti vzroka, so izvedli obdukcijo telesa. Pri obdukciji so ugotovili, da je smrt nastopila zaradi zastrupljenja z omenjenimi češnjami. Deklica je bila pri svoji stari materi v vasi v bližini Treffna, kjer je zašla v gozd in našla volčje češnje ter jih jedla. Jagode vsebujejo strup atropin, ki že v malih količinah lahko smrtonosno učinkuje tudi pri odraslih.

Minuli teden se je na Koroškem pripetilo 157 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 129 oseb poškodovanih, pet pa mrtvih. V vsej Avstriji so našli 1403 prometne nezgode, pri katerih je bilo 1166 oseb po-

Slovenska prosvetna zveza naznanja: Planinski oktet iz Maribora pride

Po posredovanju Slovenske prosvetne zveze v Celovcu bo Planinski oktet iz Maribora gostoval na Koroškem in sicer: v soboto, dne 13. oktobra 1956, ob 20.00 uri v Št. Primožu pri Voglu,

v nedeljo, dne 14. oktobra 1956, ob 11.00 uri v Železni Kapli v kino-dvorani, v nedeljo, dne 14. oktobra 1956, ob 15.00 uri v Šmihelu pri Šerčerju.

v nedeljo dne 14. oktobra 1956, ob 20.00 uri v Bilčovsu pri Miklavžu

Planinski oktet je pevcem Slovenskih prosvetnih društev iz Šmihela, Pliberka, Št. Vida in Železne Kaple v dobrem spominu z gostovanjem minulo jesen, ko jim je na družabnem večeru v Mariboru zapel vrsto odlično podanih pesmi. Kdor koli bo koncerte ob priložnosti njihovega gostovanja na Koroškem obiskal, mu ne bo žal, ker bo spet lahko užival zvoke slovenske melodije, zapete od izvežbanega in priznanega zbora.

*

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote 13. oktobra do četrtega 18. oktobra 1956

film:

»SONCE NAD JADRANOM«
(»Sonne über der Adria«)

v soboto, 13. oktobra, ob 20.00 uri v Škofičah pri Schützu,

v nedeljo, 14. oktobra, ob 20.00 uri v Št. Janžu pri Tišlerju,

v torek, 16. oktobra, ob 20.00 uri v Šmihelu pri Šerčerju,

v sredo, 17. oktobra, ob 20.00 uri v Gornjem Bregu pri Mušetu,

v četrtek, 18. oktobra, ob 20.00 uri v Bilčovsu pri Miklavžu.

Zadovoljiv obisk v Mestnem gledališču v Celovcu

Ravnateljstvo celovškega Mestnega gledališča navaja, da je v minuli gledališki sezoni obiskalo 160 000 oseb 391 predstav v gledališču, komornih prireditvah v Schubertparku in pri 46 gostovanjih izven Celovca.

Deželni mladinski referat posreduje za mladino

Deželni mladinski referat obvešča o naslednjih prireditvah za mladino: V okviru »Mladinskega gledališkega krožka« bodo naslednje operete proste za mladino:

»Die lustige Witwe« od Franca Leharja v soboto 3. nov. 1956,

»Im weissen Rössl« od R. Benatzkyja v petek 23. nov. 1956.

V okviru »Mladina in film« bo prva filmska diskusija v letošnjem šolskem letu v nedeljo, dne 21. oktobra, ob 9.30 uri v Volkskino. Pokazali in obravnavali bodo film »Der lachende Mediziner«, za katerega se dobijo brezplačne vstopnice pri Deželnem mladinskem referatu za mladino nad 14 let.

V ponedeljek, dne 15. oktobra 1956 bo ob 20.00 uri v veliki dvorani Doma glasbe »orkestralni koncert« in se dobijo pri Deželnem mladinskem referatu vstopnice za šolsko mladino po 3 šilinge.

Omejitev prometa na ljubeljski cesti

Zaradi gradbenih del pri Jaklnovem mostu je ljubeljska cesta od gostilne Raidenwirt do 17. oktobra zaprta za težke tovarne avtomobile in omnibuse. Za osebne avtomobile, tovarna vozila do 6 ton in male omnibuse je promet čez pomožni most mogoč tudi med tem časom.

KOLENDAR

Petek, 12. oktober: Maksimilijan
Sobota, 13. oktober: Edvard
Nedelja, 14. oktober: Kallist
Ponedeljek, 15. oktober: Terezija
Torek, 16. oktober: Hedviga
Sreda, 17. oktober: Marjeta
Četrtek, 18. oktober: Luka

Dramatičen prizor iz padalstva

Zgodilo se je na jugoslovanskem vežbališču za vojaške padalce. Dvajsetletni Sejfidin Ustavdič iz Tuzle v Bosni in Božidar Savičević iz Črne gore sta se v transportnem vojaškem letalu pripravljala na skok iz letala. To ni bilo prvič, saj služita vojaški rok že leto dni.

Najprej je skočil Ustavdič, takoj za njim Savičević. Skok je potekel normalno, nad Ustavdičem se je odprlo padalo z lahkim pokom in s tem je bil skok zaključen. Nekaj minut še in pristal bo na zemlji. Tedaj pa je opazil, da se nad njim nekaj dogaja. Vrh kupole se je začel nižati zelo hitro, on pa je začel izredno hitro padati. Savičević je iz nepojasnjenih razlogov padel na njegovo padalo. Seveda je takoj opazil v kakšni nevarnosti sta oba. S skrajnimi močmi je tako zmaneviral svoje padalo, da je le zdrsnil ob tovariševi kupoli. Ustavdičevo padalo se je zopet

znova lepo napelo. Toda pri manevriranju Savičević ni pazil na svoje padalo, ki se je sploščilo. Nesreča se je naglo napovedovala. Kot kamen je padal Savičević z zaprtim padalom mimo Ustavdiča.

Tudi Ustavdič je takoj precenil položaj. Videl je, da tovariša edino sam še lahko reši. V zadnjim trenutku je zgrabil za svilo in padalo zadržal. Pritisk je bil strašen, Ustavdič je mislil, da ga bo jermenje zadušilo, nazadnje pa je padalo z dvojno težo vendarle nekako zaplavalo po zraku.

Padec je bil vendarle prehud. Če bi samo z enim padalom priletela na zemljo, bi se močno potolkla, če ne še kaj hujšega. Zato je bilo treba odpreti rezervno padalo. Ustavdič si je roke ovil s svilo tovariševega padala, zato je bilo treba

izrednega napa, da je dosegel ročko rezervnega padala.

Najhujše sekunde pa so šele prišle. Ko se je rezervno padalo odprlo, se je celotno jermenje na Ustavdičevem telesu premaknilo navzgor in je vojaka skoraj zadušilo. Posinela je obraz in skoraj brez zavesti letel proti zemlji. Na srečo je bilo samo še nekaj deset metrov do tal.

Tovariša sta pristala brez vsake poškodbe. Ko so drugi padalci, ki so z grozo v očeh opazovali ta dramatični prizor v zraku, pritekli do njiju, sta se že objemala in radostno smejala.

Nekaj podobnega se je pred letom dni zgodilo na nekem ameriškem letališču. Takrat je neki črnc na podoben način rešil belega oficirja.

Nekaj o človeškem življenju

Menda ni človeka, ki ga ne bi zanimalo, kako dolgo bo še živel. Prav tako je tudi zanimivo, kaj vse vpliva na daljšo ali krajšo življenjsko dobo. S tem v zvezi je zanimivo, da otroci staršev, ki so dolgo živeli, po navadi tudi sami dolgo živijo.

Delo vsekakor v veliki meri vpliva na dolgotrajnost človekovega življenja. Kakor so ugotovili v nekaterih državah, živijo najdalje kmetje, učitelji, odvetniki, inženirji in zdravniki. Trgovci in nameštenci živijo krajšo dobo. Najkrajšo dobo pa živijo rudarji. Kratka je življenjska doba tudi umetnikov, književnikov, igralcev in glasbenikov.

Povprečno živijo najdalje ljudje mirnih

živcev in tisti, ki nimajo večjih skrbi. Če je človek za četrtino težji od normalne teže, ima izgled, da ne bo dolgo živel. Nasprotno pa zelo mršavi ljudje živijo zelo dolgo. Oženjeni imajo prednost pred samskimi, kar zadeva moške, nasprotno pa je pri ženskah.

Glede alkohola se strokovnjaki še niso zedinili. Vsekakor pa je ugotovljeno, da zmerno uživanje alkohola nima nobenega vpliva na trajanje življenja, razen, če je človek bolan. Tudi o športnikih še ni neke določene ocene, kako je vplivalo intenzivno športno udejstvovanje na dolgotrajnost njihovega življenja.

Žene na splošno živijo dalje od moških.

Konec potujočega cirkusa?

Najznamenitejši cirkus na svetu — Brata Barnum and Bailey — je pred kratkim zadnjikrat postavil šotore v Pensilvaniji (ZDA). Ravnatelj John North je dejal novinarjem, da je čas cirkusov pod šotori mimo.

Sredi prejšnjega stoletja so bili potujoči cirkusi v Ameriki na vrhuncu svoje slave, predvsem zaradi izrednih sposobnosti Theneasa Barnuma. Ta je bil najbolj priljubljen impresario svojega časa. Zbudil je silno občudovanje, ko je pripeljal v cirkus velikega slona Jumba, čigar ime je postalo ljubkovalno ime za vse slone vse do današnjih dni, in pa z »najmanjšim človekom na svetu« Tomom »Palčkom«. Ko je Barnum leta 1871 ustanovil potujoči cirkus, je pripeljal v velika in majhna ameriška mesta najspodobnejše artiste, kar jih je kdajkoli nastopalo v Združenih državah Amerike: akrobate, klovne, »rokohitce« in krotitelje živali. Takrat je ustvaril svojemu cirkusu trajen sloves. Cirkuski napovedovalec v svilenem cilindru in cirkuski orkester, ki igra

koračnico »Prihod gladiatorjev«, sta vselej pomenila začetek velikega doživljanja za milijone Američanov.

Leta 1881 se je Barnum združil s svojim največjim tekmečem Jamesom Baileyem. Cirkus je postajal čimdalje večji, cirkuski vlaki so se daljšali.

V zadnjih letih, posebno pa letos so se zgrnile nad ta cirkus številne nezgode: težave zaradi povečanega prometa, pomanjkanje delovnih moči, vedno večji stroški in slabo vreme, smrtni udarec — tako vsaj kaže — pa je dala šotoru televizija, ker ljudje niso več tako zainteresirani na obiske cirkusov, ko pa na televizijskem zaslonu lahko opazujejo najrazličnejše prizore, ki so jih sicer lahko videli edino le v cirkusu. Tako je seveda zaenkrat v Združenih državah, dočim v drugih deželah še vedno navdušeno občinstvo obiskuje cirkuske predstave. Zaenkrat tudi pri nas še ne moremo trditi, da bi potujočemu cirkusu zadnja ura in to še tudi tako kmalu ne bo.

napor brez hrane — — — vsi — — — Marjan — — — Vojo — — —?

Drugega dne jim je Simčič govoril o nuklejih, ki da so izsledili partizane, narkar so sledili požigi in aretacije. Igor je sam pri sebi zaključil: to pomeni, da so partizani t u in da je organizacija Osvobodilne fronte t u, samo da tega Simčič njim ne zaupa. Še je hodil gledat dolino Soče, v kateri je z neke vzpetine zagledal Plavsko elektrarno. Zdela se mu je velika in imenitna. Toda odločil se je, da ne gre do naprej in da tu poskusijo srečo, boreč se za kmetovo zaupanje. Sploh pa so se na samotni Planini dobro počutili. Brda in Soča, zavest, da so tu Slovenci — to je bilo v njih močnejše kakor vse nevarnosti in glad. Igor, Vojo in Marjan so se celo zapletli v razgovor o kulturni zgodovini in o drugih takih stvareh, na katere že tedne niso mislili.

Simčič se je oglasil pri njih proti pol dnevu:

»Iz Ljubljane ste, pravite?«
»Da!«
»Kako pa se imenuje največji trg v Ljubljani?«
»Kongresni trg.«
»Je bila tam kaka kavarna?«
»Je!«
»Kje?«
»Na gornjem koncu.«
»Se vedno?«

ZANIMIVOSTI

Katera je največja žival vseh časov?

Modri kit, morski sesalec, ki še danes živi. Že davno izumrli dinosavriji, orjaški prakuščarji, so bili zares mogočne živali. Nekateri so bili do 30 m dolgi. Toda grenlandski kit jih je prekosil. V Severnem morju so ujeli kite, ki so bili 31 m dolgi in so tehtali čez 90 ton.

Ali so netopirji slepi?

Nikakor ne. Netopirji imajo kakor drugi sesalci zgrajene oči in jim prav nič bolj ne blešči, tudi če pri sončni svetlobi frfotajo naokoli.

Zakaj se živalim oči svetijo v temi?

Pravzaprav se oči živalim ne »svetijo«, torej ne izžarevajo svetlobe. In vendar, če ponoči hodimo po gozdu in posvetimo z žepno svetilko, povsod zažare majhne lučke gozdnih živali, od pajkov pa do sesalcev. Zelene lučke nam izdajo n. pr. skrito lisico. Če pa posvetimo v človeško oko se le lahko zaleskeče. Zakaj? Oči živali se svetijo na isti način kot mačja očesa na kolesih in druga svetleča prometna znamenja: za mrežnico v očeh teh ponočnjakov je plast, ki učinkuje kot zrcalo. Lunin ali zvezdni sij se ojača in odbija na tem »zrcalu«.

Ali ima slon res dober spomin?

Takega spomina kot človek sloni seveda nimajo. Vendar je res, da imajo sloni mnogo boljši spomin kot nekateri drugi sesalci. Dobro si zapomnijo njim storjene krivice. Debelokožci se lahko prav divje razjeze, če po več letih vidijo nekoga, ki jim je storil nekoč kaj hudega.

Zakaj le redko najdemo mrtve živali?

Največ jih takoj, ko so poginile, požro druge živali. Bolne in ranjene živali, ki poginejo, požro n. pr. šakali, seri in drugi mrhojedi, če tam žive. Najbolje pa opravijo to nalogo nenavadni hrošči, ki »delajo« ponoči in jih imenujemo grobarje. V eni sami noči pokopljejo mrtvega zajčka tako popolnoma, da ni o njem več sledu.

Ali so kače sluzave?

Morda zato, ker so kače ljudem ostudne, se je razširilo mnenje, da so sluzave. V resnici pa ni tako. Kače spadajo med najbolj čiste živali, imajo suho in gladko kožo kot brezovo lubje.

Ali pičejo kače le, kadar se zvijejo?

Strupena kača je najbolj nevarna v zelo toplem vremenu, posebno če ni pila že dalj časa. Vendar je strupena kača nevarna v vsaki legi, tudi kadar ni zvita v klobčič.

Ali ribe spijo?

Ker ribe nimajo vek, imajo oči vedno odprte. Tudi človek ima lahko odprte oči, a vendar pri tem zavestno ne gleda. Podobno počivajo tudi utrujene ribe. Njihove oči ostanejo široko odprte, a ribe spijo.

»Ne. Zdaj je zasedla njene prostore italijanska vojaška komanda.«

Simčič se je ustavil: Vse vedo, nukleji bi to težko vedeli. In spet je začel vrtati vanje:

»Koga pa poznate iz Ljubljane?«

»Ja, če bi vam začeli naštevati vse naše prijatelje in znance iz Ljubljane, bi bile to dolge litanije. In ker bi jih vi ne poznali, bi si lahko mislili, da si imena izmišljamo. Pač pa poznamo nekoga, ki ga tudi vi poznate, in ta bo zalegel za vse!« je rekel Marjan.

»Kdo je to?«

»Stric Marko.«

»Kakšen je?«

»Star in siv.«

»Kje stanuje v Ljubljani?«

»Na Ježici.«

»Je že dolgo tam?«

»Mnogo let.«

»V čigavi hiši stanuje?«

»V svoji!«

»Od kod je doma?«

»Iz Kojškega.«

Stric Marko je bil edini domačin iz Kojškega, ki so ga teleskopci poznali. Simčič je spet obmolnil: Odkriti so in vse vedo, nukleji vsega tega ne bi mogli vedeti. Skoraj nemogoče.

»Oglejte si naše fotografije v Kojškem, pa boste videli, da smo pravi!« mu je rekel Črt, ko je videl, da še ni pravega zaupanja.

37

Simčiču je odleglo. Vedel je: oni od zgoraj bodo spet prišli, še bolj bodo lačni, a on jim ni nič prinesel, ker še vedno ne ve, kaj naj napravi, ali naj jim zaupa ali ne — — — preizkusil jih bo, to je res, na to se je vso noč pripravljaj, toda brez — kruha se jim ne upa več pogledati v oči.

Simčičev sin je na vrhu hitel med jasmami in košatimi grmi. Svet je tam naguban, vse je bilo tiho in nikjer ni bilo opaziti žive duše. Veselil se je trenutka, ko jim bo dal polento, toda njih ni bilo nikjer. Povzpela se je na najvišji vrh, kjer je samevalo visoko drevo: na njem je stražaril Ljubo, a fant ga ni opazil. Ljubo se je potuhnil pred njim in šele ko mu je iz jerbeza zadisalo po polenti, se je oglasil.

»Skoraj bi bil padel z drevesa, s tako silo me je pritegnil magnet, ki je tamle v jerbasu,« se je zakrohotal. Odpeljal je Simčičevega sina v oddaljeno samotno divjino, kjer so se izpod velikih grmov prikazale glave ostalih.

Polento in mleko so pospravili na mah.

Nega las je nujno potrebna

Če bi rekla preprosto, bi povedala takole: naši lasje so nekak okvir slike, vsaka, še tako lepa podoba pa je manj mikavna, če s tem okvirom ni vse v redu. Odgovor na vprašanje, kako pogosto si je treba umivati lase, seveda ne bo za vse enak. Če postanejo mastni, motni ali grivasti, jih je treba umiti. Suhe lase bi bilo dobro umiti vsakih deset dni, mastne pa po možnosti vsakih pet ali šest dni. Nikar se ne bojte, da bo tako pogosto umivanje škodovalo lasem ali lasišču! V resnici jim lahko škoduje le umazanost, preveč sonca in napačna prehrana.

Ali imate mnogo prhljaja? Uspešno se lahko spravite nadenj z vročimi oljnatimi kopelmi; potrebna je seve tudi krepka masaža in ščetkanje, najboljša sredstvo pa je, kot smo že povedali, pogosto umivanje.

Če imate suhe lase, ki postanejo že po

nekaj dneh »nemogoči«, poskusite z oljem. To lahko opravite doma. Kos vate namočite v vroče olivno olje in namažite lasišče. To napravite tako, da kar naprej češete lase v prečo in po njej mažete kožo in tako nadaljujete, dokler ne obsežete postopno po prečah vsega lasišča. Potem pogrejte frotirko, si jo ovijte okoli glave in obdržite ta »turban« nekako dve uri. Vmes seveda lahko nemoteno nadaljujete gospodinjsko delo.

Ko je to opravljeno, si umijte glavo z dobrim šamponom, lase pa spet sušite s frotirko v obliki turbana in jih nazadnje masirajte s konicami prstov ter jih oščetkajte. — Če boste opravljali to oljnato masažo po enkrat tedensko, vaši lasje kmalu ne bodo več suhi, pa tudi prhljaj bo izginil. Seveda pa ne smete pozabiti, da šele redna uporaba določenega sredstva zagotovi uspeh.

Preden pletenine sešijete

Nikar ne bodite preveč nestrpne, ko spletete z veliko ljubeznijo in potrpežljivostjo vse dele vašega pletenja. Navadno takrat vsaka hiti, da bi čimprej videla, kako se ji je delo posrečilo. In nemalokrat se zgodi, da ga prav pri sestavljanju delov »polomi«. Naglica ni dobra nikjer, tudi tukaj ne. Zato počasi, previdno, potrpežljivo! Storite vse, kar je treba storiti, preden dele sešijete. Nikar se ne prestrašite, saj ni veliko. Dele je treba le lepo napeti na krog in včasih tudi prelukati čez paro, še zlasti če to tehnika pletenja zahteva. Kako boste vse to storile? Prav preprosto. Na mizo boste pognile rjuho, ki jo potrebujete za likanje. Še najbolje je pa, če pognete na mizo debelejšo odejo. Nanjo položite krog v naravni velikosti, to se pravi, tako velik, da ustreza vašim meram. Na krog pa pripnite z iglami ali bucikami, ki ne rjave, pleteni del z narobno stranjo navzgor. Igle, oziroma

Posušimo vlažne kleti!

Vlaga, zatohel duh in plesnoba — to se kaj rado naseli v kletih. Toda prav zdaj na jesen morajo biti kleti suhe, če hočemo, da nam bodo služile kot shramba, v kateri bomo vso zimo hranile pridelke. Kleti zračimo le takrat, kadar je zrak zunaj hladnejši kot v kleti ali pa prav tako topel kakor v kleti. Toplejši zrak se v kleti naglo ohladi in klet postane vlažna in zatohla. Če se je to že zgodilo, moramo klet osušiti. To storimo tako, da postavimo v klet nekaj posod s sveže žganim apnom, ki vpija vlago. Po potrebi to večkrat ponovimo. S tem preprostim sredstvom posušimo vlažne kleti v najkrajšem času.

Simčič pa je ostal trdovraten: tudi to bi nukleji lahko potvorili.

Popoldne je navalil z novimi vprašanji: »Imate kakšne papirje iz Gonarsa?»

»Bon za plačevanje v kantini!« je vzklil Ljubo.

Simčič si je ogledoval bon. Ljubo pa se je zagledal v obraz človeka, v čigar rokah je bila njihova usoda: naguban, podolgovat obraz, močan nos, tanke napete ustnice, ki razkrivajo resnost in odgovornost. Že kak teden dni stara brada je spredaj osivela, ob straneh pa še temna — — kakih petdeset let bo imel možak!

Simčič mu je vrnil pogled in ga vprašal:

»Ben, dobro, pa kam ste odlagali zemljo, ko ste kopali?»

Marjan mu je pripovedoval o teleskopu, Simčič pa je kar naprej spraševal, zdaj že bolj iz zanimanja in vznemirjenja, ko pa zaradi preizkušnje.

Nenadno pa je Črt vzklil:

»Hudiča, kaj nas toliko sprašujete, dajte nam raje jesti!»

Prasnil so v smeh, Simčič pa se je smehljajal:

»Še malo potrpite — — — še malo morate potrpiti!»

Drugo jutro ni bilo nikogar v hrib. Teleskopci so bili že v skrbah, kaj je s kmetom in z njegovima sinovoma. Proti pol-

dnevju pa so jo primahal po vrsti: Simčič, njegova žena, njegova sinova in hčerka. Vsi so bili obloženi s skledami, polnimi jedil, s steklenicami z mlekom, s kozarci, krožniki, vilicami, noži in žlicami. Žena je prišla vsa zasopla in rdeča: na glavi je nosila veliko okroglo košaro, zvrhano s kruhom, z mesom in s kuhinjskimi jajci.

»Pri treh hišah smo kuhali. Toliko moramo biti, da bo ostalo, sem ukazal.« Simčič je bil ves vesel.

Fantje so se spravili najprej nad mineštro.

»Smo že mislili, da ste nas izdali,« se je zasmel Ljubo.

»Ma, mi potrebujemo laške lire! Vas bomo prijavili!« je z mehkim glasom zapela Simčičevka in uprla vanje svoje prijazne oči. Obraz ji je kar žarel: rdeč, okrogel, z zavihanim noskom in z bradavico ob desnem očesu.

»O, če bi bilo bolj gosto, bi mi tudi ne škodovalo!« je vzklil Črt, loveč krompir po mineštri.

»Saj res, neumno smo naredili, da ni mineštra bolj gosta — — — Res nam je težko,« je zatarnala ženska in s sočutjem gledala te fante, ki jih je bila sama kost in koža. Zlasti se ji je smilil Marjan s svojo rdečo kozjo bradico in z razcefranimi hlačami.

Simčičeva želja pa se ni uresničila: pospravili so vse, ostalo ni nič.

Črtasto blago je letos v modi

Bolj kakor druga leta se letos uveljavlja črtasto blago. Črte so bodisi močne in v širokih presledkih, bodisi goste in v krepkih barvah na beli podlagi. Črtasto blago je moderno in tudi praktično. Vendar je treba vedeti, da obleka, krojena iz črtastega blaga, ne sme biti krojena tako, da je prenatrpana z raznimi kombinacijami, ker lahko s tem dosežemo prav nasproten učinek; tkanina izgubi v svoji efektivnosti, črte migljajo pred očmi, in če je blago malo postrani krojeno, se zelo vleče. Pri blagu z diskretnimi črtami najbolj pride do izraza športni krog, črte po-

ložene samo v dve smeri, vzdolž in povprek. Če so črte močnejše izražene, to se pravi, če so široke, je treba krojiti blago tako, da tečejo samo v eni smeri. Pri ovratnikih, manšeta in žepih so za okras lahko krojene postrani, toda, le, če so črte ozke in umirjene.

Če napišemo, da pokončne črte naredijo postavitev vitkejšo, vam najbrž ne povemo nič novega. Za srednje vitke postavice pa lahko črte teko tudi počez, vse od vratu, čez životek in tudi čez krilo. Če je obleka pravilno nabrana, bo vseeno zakrila morebitne nepravilnosti ali obliko v postavi.

Kakšen nakit nam pristaja

Dandanašnja moda nam predpisuje tudi nošenje najraznovrstnejšega nakita. Po izlozbah lahko vidite najrazličnejše vrste tega ali onega nakita. Ogrlice, uhane, zapestnice, verižice, razne broše najrazličnejših oblik in velikosti iz raznovrstnega blaga, imitacije egipčanskega, grškega in rimskega nakita vidite lahko po celem svetu.

Pri nakupovanju nakita moramo biti oprezne, še bolj pa, kadar ga nosimo. Dopoldanskim oblekam ne pristajajo velike broše ali ogrlice iz brušenega stekla ali kamna ali slične vrste okraska. Če nosite enostavno športno obleko ali krilo s puloverjem, se bo k temu najlepše podala ogrlica, mala broša ali navadni uhan. Nakit s športnimi znaki (cepin, smuč) in

podobno) spada samo k športnim oblekam, vendar pa ni nujno potreben. Navadno nosimo take znake, če gremo v hribe ali na izlet.

K poročnemu prstanu nosimo navadno prstan z majhnimi kamni. Prstan nosimo vedno na prstancu, nikoli na mezinu, ker naredi roko široko. Pečatnih prstanov ženske ne nosijo, ker so pretežki in preveč moški.

Mlada dekleta in tudi nekatere žene bi recimo za ples ali podobno najraje nadele nase ves nakit, kar ga premorejo. Prvič to zelo grdo izgleda, drugič pa izdaja ves ta nakit samo slab okus. Najlepši nakit mladih deklet so vedre in smehljajoče se oči.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Zdravljenje z zdravilnimi zelišči

To je že iz mode, boste rekli. Res so včasih ljudje bolj poznali in uporabljali zdravilne rože, sedaj pa se vse bolj zanašamo na razne kemične preparate in zdravila. Vendar pa je prav, da vas malo spomnimo na razne rastline, ki jih srečujemo vsak dan, pa si niti ne mislimo, kako pomembne so včasih lahko pri zdravljenju.

Kdo ne pozna arnikove tinkture. Arnika sama raste v višjih legah in je precej podobna mlečku pa tudi navadnemu mesečku. Cvetje, ki ima zdravilno moč, so včasih imeli skoro pri vsaki hiši.

Arnikovo tinkturo napravimo iz cvetov ali pa iz korenin. Če imamo cvete, vzamemo en del posušenih cvetov in deset delov nekoliko razredčenega vinskega cveta (špirta). Korenin vzamemo polovico manj. Steklenico moramo neprodušno zapreti in jo položiti za teden dni na hladen prostor. Pri tem moramo paziti, da ne pride na sonce. Čez teden dni precedimo tekočino skozi platneno krpo, jo dobro zamašimo in spravimo. Zelo razredčena arnikova tinktura je izvrstno zdravilno sredstvo pri ranah in zmečkaninah. Čisto čunjico ovlažimo s to tekočino in jo dene-

mo na rano. Če ste si opekli z vročo juho jezik ali pa ste si ga ranili na zobni škribni, si izperite usta s kozarcem vode, kamor ste kanili nekaj kapljic arnikove tinkture. Pri odprtih ranah mora biti arnikova tinktura zelo razredčena — 20 kapljic na liter vode. Če pri zmečkaninah koža ni načeta, lahko vzamemo do 40 kapljic na liter vode.

Tudi brinje pozna vsakdo. Zdravilni so pri brinju sadeži — črne jagode. Zanimivo je, da dobimo na grmju črne in višnjevkaste jagode hkrati. To so plodovi dveh let, ker sadež dozori žele drugo leto. Višnjevkaste jagode so plodovi tekočega, črne pa preteklega leta.

Brinjeve jagode poživijo tek. Kdor ima len želodec, naj poizkusi tale recept. Prvi dan naj poje štiri jagode, nato vsak dan eno več, do 15 jagod. Potem naj spet poje vsak dan po eno manj, da zopet pride na 4. Jagode delujejo tudi blagodejno na delovanje ledvic in izločanje seči. Skuhati je treba pest jagod na liter vode. Čaj naj vre pet minut, potem pa naj stoji četrt ure. Izpiti je treba na vsaki dve uri požirek.

Drugega dne je Simčič pripeljal partizansko kurirko. Bila je jedra in močna, stara kakih osemnajst let. Ime ji je bilo Jola. Gledala jih je kakor junake. Vedela je za Miloša, ki je bil pred mesecem dni tu in je potem neznano kam odpotoval. Tudi strica Marka je poznala: še pred kratkim je bil na Planini. O Štefanu in o Gatu pa ni slišala ničesar. Sicer pa je bila kratka v svojih odgovorih.

Proti večeru so se poslovili od prijaznega in dobrotljivega Simčiča in zapustili Planino.

»Če ostanemo pri življenju, vas ne bomo nikoli pozabili!« reče še Črt za slovo, objame Simčiča in odhiti za drugimi.

Simčič gleda za njimi skozi veje svoje izropanega gozdiča. »Tri noči nisem ne spal ne jedel, samo pil sem in kadil. Veseli me, da sem jim pomagal, ko jim je bilo najtežje. Zdaj jim bodo pa drugi, Jola, partizani. To je težka služba — — — Jih bom še kdaj videl? Skoraj ne verjamem. Ali bodo oni padli ali jaz ali oboji. Predolgo ta reč traja.«

Izginejo mu izpred oči. Prisluškuje še šumenju vej, ki jih odrivajo pri nagli hoji. Nazadnje ne sliši ničesar več. Počasi se spusti proti velikim jaskam in krompirjevim njivam.

V bližini vasi mu pride nasproti eden izmed kopačev krompirja, ki so tudi videli šestorico na Planini. Simčič jih ni poznal in se je ves čas bal, da bi bil med

njimi kdo, ki bi mislil zares: »Ma, mi potrebujemo laške lire!« Zdaj se mu hoče previdno izogniti, toda kopač jo ubere naravnost proti njemu:

»Ali so oni še tam gori?« vpraša šepetoma, s srčno skrbjo.

»Ne vem.« Simčič je kratek in mrk.

»So že odšli?«

»Najbrž,« reče Simčič, misli pa: »Ne podam se mu!«

»Pa kam so šli?«

»Kdo ve. Bolje, da takih stvari ne vemo.«

Molk.

»So bili nukleji?« zaobrne kopač.

»Prav gotovo,« poprime Simčič in že odhaja.

»Take ljudi je najbolje pustiti pri miru.«

»Seveda!«

Še bolj sključen ko po navadi zavije Simčič po strmi briški poti proti svoji domačiji.

Kolona se je po kaki uri hoje ustavila. Bila je že noč. Jola je zažvižgala po nepvu:

»Na planincih sonce sije — — —«

Nato popolna tišina in prisluškovanje. Od nikoder nobenega odziva. Gredo še nekaj lučajev v goščavo. Jola spet zažvižga. Takrat pa nekje prav blizu zaskovika čuk: to je partizan-stražar.

(Nadaljevanje sledi)

Kam s krompirjem?

Sporočila iz Predarlške, kamor smo pred leti tudi mi prodajali svoj odvišni krompir, pravijo, da ponuja letos Zgornja Avstrijska svoj krompir po 45 grošev za kilogram franko predarlška železniška postaja. To sporočilo ter težave pri vnovčenju in padec cene krompirja v zadnjih letih nas postavljajo pred vprašanje, kam letos s krompirjem?

Pristojni krogi na splošno sodijo, da letošnja letina krompirja ne bo zastajala za lansko, ki je prekosila letini 1953 in 1954. Zgodnji krompir je v povprečju daljšal celo višje pridelke kakor lani. Glavni pridelovalci krompirja so Nižja in Zgornja Avstrijska ter Gradiščanska. Njihova letna proizvodnja znaša 77 % skupne avstrijske proizvodnje. Dočim odpade na Nižjem Avstrijskem (z Dunajem vred) in na Zgornjem Avstrijskem okoli 450 kg pridelka krompirja, na Gradiščanskem celo 700 kg na prebivalca, ga odpade na Predarlškem, Solnograškem in Tirolskem le 120 do 180 kg, na Koroškem pa 380 kg. Že ta primerjava kaže, da imajo Nižja in Zgornja Avstrijska ter Gradiščanska ogromne viške krompirja za svojo industrijo škroba in špirta ter za prodajo v druge pokrajine. Kmetije v teh deželah imajo tudi na splošno ugodnejše proizvodne, delovnotehnične in tržne pogoje, kakor jih imamo kmetije v alpskem svetu. Ravnila jim omogoča lažjo in cenejšo proizvodnjo, bližina velikih mest in industrijskih središč pa ugodnejše vnovčenje pridelkov, predvsem pa boljše ceno, kakor jo moremo doseči od velikih tržišč od-

maknjeni kmetije v alpskem svetu. Kdor upošteva to, se ne bo čudil, da prav zgornjeavstrijski kmetije ponujajo višje svojega krompirja za ceno, ki je pod zneskom naših proizvodnih stroškov ne samo na Predarlško, temveč že par let tudi k nam na Koroško. To morejo zato, ker večino svojega pridelka prodajo po višji ceni kot priznan krompir za seme in kot jedilni v domača mesta in industrijska središča. Zaradi tega je njihova povprečno dosežena cena za krompir še vedno taka, da jim omogoča dobičke.

Drugače stojijo stvari pri nas. Razen lokalnih potreb po jedilnem krompirju za

vskladiščenje so pogoji za jesensko vnovčenje krompirja pri nas letos zelo slabi. Večjega povpraševanja za krompirjem ni pričakovati, kakor tudi ne smemo misliti, da bomo pri prodaji na veliko izbili boljše ceno. Kam potem s krompirjem in kdo ga bo bolje plačal?

Že lani smo na tem mestu primerjali, kaj je jeseni bolje: ali krompir prodati ali pa ga spraviti v klet za pitanje prašičev. Ker cene lanskega leta, ki smo jih jemali za podlago pri kalkulacijah, tudi še letos držijo, lahko pričakujemo, da nam bodo tudi letos pitanci plačali krompir približno takole:

cena za 1 kg	prodanega	pitanca
10.— šil.	11.— šil.	12.50 šil.
0.33	0.49	0.73
—	0.11	0.35

Tako ceno za krompir lahko dosežemo s pitanci pri hitrem pitanju, ko 6 mesecev star prašič tehta najmanj 90 kg, seveda pod pogojem, da smo od izkopička za pitanca že pred izračunanjem cene za krompir odšteli stroške za delo krmljenja in oskrbe. Ako pa tega ne upoštevamo, je cena, po kateri bomo dobili krompir plačan s pitanci, še ugodnejša. V tem primeru lahko računamo, da nam tudi pri dokupu krmnega žita in beljakovinskih koncentratov pitanci plačajo krompir od 26 do 60 grošev, kar bo odvisno od prodajne cene pitancev.

Negativna stran vnovčenja krompirja preko pitancev pa je v tem, da dobimo denar v roke šele na pomlad in da nam precej krompirja lahko segnijo. Po drugi strani pa je ta način vnovčenja krompirja manjša delovnotehnična obremenitev, kakor njegovo jesensko prebiranje in odprema na trg.

Poleg te možnosti vnovčenja krompirja nam preostane še skladiščenje krompirja in njegova prodaja spomladi, ko je

cena ugodnejša. Vendar je tudi tu riziko precej velik, posebno še tam, kjer ni pravnih klet. Pozimi zgubi krompir na teži in se prav lahko zgodi, da je višja cena samo navidezna.

Iz letošnje zagate nas bo najbolj zanesljivo rešila srednja pot, da bomo prodali del krompirja jeseni in da bomo čez zimo pitali nekaj več prašičev, poleg tega pa dobro shranili nekaj krompirja čez zimo za prodajo spomladi.

Tri leta naraščajočih težav pri jesenskem vnovčenju krompirja in uvodoma prikazani pridelki in viški po drugih predelih države opominjajo, da moramo sedanjost površino krompirišč nekoliko skriti, zato pa sejati več rastlin, ki zahtevajo manj dela, ki nam tega bolje poplačajo in ki jih lažje spravimo takoj v denar. Vsa znamenja kažejo, da so za nas tako imenovana »leta gospodarstva s krompirjem« pri kraju in da moramo čimprej preiti na gospodarstvo z mlekom, s tržnim žitom in ne navsezadnje z oljaricami.

Blaž Singer

Skladiščenje krompirja z umetnim zračenjem

Na Holandskem so pred 5 leti pričeli graditi skladišča z umetnim zračenjem. Običajna skladišča za krompir so razdeljena na oddelke z po tleh položeno mrežo letvic. V sredini pod temi letvicami se nahaja zračnik, v katerega z ventilatorjem pihajo v vsak oddelek posebej hladni ali toplejši zrak od spodaj navzgor skozi krompir. Čez dan zračnik zaprejo. To jim omogoči, da naložijo krompir lahko do višine 3 metrov, s čimer spravijo na površini 20 m² (5 m dolg in 4 m širok oddelek) 35 ton krompirja.

Z zračenjem, kjer je potrebno, da gre 80 do 100 m³ zraka na uro skozi kubični meter krompirja, držijo od oktobra do aprila temperaturo v skladišču na višini 2. do 4° Celzija nad ničlo. S takimi skladišči so preprečili zmrznjenje in gnitje krompirja, zmanjšali zgubo na njegovi teži in omogočili poceni sušenje vlažno spravljene krompirja.

Pri siliranju krompirja primešajmo silažo

Kdor bo siliral krompir za zimsko in vigradno pitanje prašičev, naj doda v silos na vsakih 100 kg krompirja 5 kg drobnostrezane, še boljše pa zmlete lucerne. S tem bo dobil na beljakovinah bogatejši krmni krompir, lucerna pa bo popila vodo, katere je v siliranem krompirju preveč. Z

lucerno pa se bo zboljšal odstotek vlakna, ki je pri krompirju izredno nizek. Na ta način bo pri pitancu dosegel boljše razmerje med mesom in mastjo.

Parjen krompir ima 1.3 % beljakovin, 16 do 19.5 pa škrobnih enot in 1.1 % vlaknin. S 5 % lucernine moke mešan krompir pa ima 1.6 % beljakovin, do 19.9 % škrobnih enot in 3.36 % vlaknin. Pri 2.5 kg take osnovne krme je treba pitancem s težo 40 do 50 kg dati na dan le še 1 kg žita (1/2 ječmen, 1/2 koruza) in 20 dkg beljakovinske mešanice (1/2 ribja moka, 1/2 sojin zdrob). Z naraščajočo težo je treba dnevni obrok povečati tako, da dobi pitanec, ko dosega 100 kg teže, na dan 5 kg krompirja z lucerno, 1.5 kg žita in 30 dkg beljakovinske mešanice. S takim dnevnim obrokom je popolnoma krita pitanceva potreba po hrani.

RAZNE OBJAVE

Tečaji za traktoriste

V sporazumu z deželno vlado, oddelkom 8, bo kmetijska zbornica v letošnji zimi priredila naslednje tečaje traktoristov:

Celovec	5. 11. — 14. 11. 1956
Beljak	14. 11. — 23. 11. 1956
Šmohor	26. 11. — 5. 12. 1956
Št. Vid ob Glini	14. 1. — 23. 1. 1957
Velikovec	23. 1. — 1. 2. 1957
Wolfsberg	4. 2. — 13. 2. 1957

Tečaji trajajo po 10 dni in vsebujejo poleg tehnike vožnje in vozila ter policijskih predpisov še oskrbo in nego kmetijskih strojev ter njihovo obratno-gospodarsko in delovnotehnično pravilno uporabo. Zadnji dan tečaja je polaganje izpitov pred uradno komisijo.

Udeleženci tečaja naj se čimprej prijavijo pri pristojni okrajni kmečki zbornici. S prijavo morajo plačati tudi svoj prispevek za tečaj v znesku 65.— šil.

Opremimo poslopja s strelovodi

Ponovno opozarjamo, da prispevajo zavarovalnice proti požarom k opremitvi poslopij z novimi strelovodi 25 % nastalih stroškov. Za poslopja, ki so opremljena z novimi strelovodi, znižajo iste zavarovalnice premijo za 10 %. Vendar je opremo poslopij s strelovodi treba izvesti po navodilu deželne komisije za obvarovanje pred požari (Landeskommission für Brandverhütung) v Celovcu, Sentrupertska cesta št. 7, kjer je treba vložiti tudi tozadevno prošnjo.

Kmetijska šola Podravlje prodaja plemenske svinje in pujske

Posestvo kmetijske šole Podravlje bo imelo v prihodnjih 3 mesecih naprodaj 6 mladih, prvič brejih plemenskih svinj nemške žlahtne pasme, ki so oplemenjene s potomcem najboljšega koroškega merjasca. Njihov pripust se lahko ravna po želji kupca.

Tekoče prodaja posestvo tudi odstavljen pujske od svinj nemške žlahtne pasme in od svinj požlahtnjene podeželske pasme, ki so bile oplemenjene z merjascem nemške pasme. Tudi izmed njih si lahko rezervirate plemenske svinje.

Obiščite kmetijsko šolo Podravlje in izberite si odgovarjajočo plemensko blago. Prepričajte se o kvaliteti pujskov in posvetujte se o načinu uspešnega krmljenja!

Plemenski sejmi

V torek, dne 16. oktobra t. l. bo v Lienzu zadnji letošnji plemenski sejem krav in telic pincgavske pasme.

V petek, dne 19. oktobra t. l. pa bo v Maishofen (Solnograška) osrednji plemenski sejem pincgavske pasme iz Solnograške, Koroške in Vzhodne Tirolske. Na sejm bo 40 bikov in 25 telic.

Novo skladišče za semensko žito v Celovcu

Zadnji petek so v Celovcu slovesno otvorili in izročili svojemu namenu skladišče in sušilnico za semensko žito. To skladišče, ki je najmodernejše v srednji Evropi in ki je last Koroške semenarske zadruge, ima 56 silosov, v katerih je prostora za 2000 ton žita. Poleg tega je na razpolago še ca. 18.000 m² površine za nasutje žita. Skladišče in sušilnica sta polnomehanizirana in se celotni transport žita odvija s pritiskom »na gumb«.

Novo skladišče omogoča, da postane Koroška tudi preko njenih meja priznani proizvajalec semenskega žita. Pionirsko delo na tem področju, to je vzgojo ustreznih sort žita, je v povojnih letih opravil znani semenogojec dr. Lasser.

ČESTITAMO!

Na razstavi rodovniških živali simodolske pasme v Št. Vidu ob Glini v dneh od 29. septembra do 1. oktobra je pri razdelitvi nagrad dobil prvo nagrado za telice naš rojak Andrej Rutar, p. d. Doniž v Orliču vesi pri Velikovcu, in sicer za telico »Zebra«.

Njegovega uspeha se vsi veselimo.

Električni brzoparilniki se obnesejo

Prednost električnega brzoparilnika ni samo v tem, da si prihranimo drva in kurjenje, z njimi parimo krompir lahko ponoči, ko je tok znatno cenejši. Na razpolago so tudi električni brzoparilniki, ki se avtomatično izklopijo, čim se je vsebina segrela na 95 do 100 stopinj Celzija. S tem ostanejo v krompirju dragocene hranilne snovi, ki se pri višji vročini zgubijo.

Nekateri brzoparilniki so zavarovani proti okvari kotla, če v njem zmanjka vode. Parilniki marke EHT se avtomatično izklopijo, čim je vročina na dnu kotla dosegla 200 stopinj Celzija. S tem je doba trpežnosti parilnika znatno povečana. Take parilnike lahko uporabljamo tudi 15 let.

Parilnik Alfa-AEG z avtomatičnim izklopilom in s 100 l velikim kotlom (vanj napolnimo 60 kg krompirja) stane 2.950 šil. Za parjenje potrebuje 7 do 10 kilovatov toka.

Krava še vedno pomembna vprežna sila

Od krav, ki so pod molzno kontrolo, je še veliko takih, ki dajejo poleg mleka tudi vprežno silo na kmetiji. Največ jih je na Gradiščanskem, kjer 30 % kontroliranih krav uporablja za vprežna dela. Tirolska jih ima 12 %, Štajerska 5.8 %, Solnograška 0.9 %. Od kontroliranih krav na Štajerskem jih dela 10 % več kot 200 dni na leto. Na Tirolskem jih dela le 42 % več kot 80 dni, nobena pa več kot 160 dni.

Na številnih manjših družinskih kmetijah, ki se poslužujejo za oranje traktorja, za košnjo pa motorne kosilnice, je krava najcenejša vprežna žival, ki ne stane takorekoč nič. Izkušnje so namreč pokazale, da 300 ur dela na leto ali 3 do 4 ure na dan pri količnej izdatni osnovni krmi še ne povzroči nobene zgube na mleku.

Gozdarski tečaji v Osojah

V izobraževališču za gozdarstvo bodo v novembru in decembru naslednji tečaji iz področja gozdarstva:

- 5. 11. — 10. 11. tečaj o sajenju in oskrbi topol
- 12. 11. — 17. 11. } tečaj o delu z motornimi žagami
- 19. 11. — 24. 11. }
- 26. 11. — 1. 12. tečaj za gozdarske strokovne delavce
- 3. 12. — 8. 12. gozdarski tečaj za kmetijske vajence
- 10. 12. — 15. 12. gozdarski tečaj za kmete
- 17. 12. — 22. 12. gozdarski tečaj za kmetijske vajence

Prijave je treba poslati na naslov »Forstliche Ausbildungsstätte Ossiach«.

Podražitev kruha ni bila upravičena

Od ponedeljka naprej veljajo za kruh nove zvišane cene, ki jih je pretekli teden sklenil odnosno odobril ministrski svet. Do zvišanja cen je prišlo potem, ko so pekarski delavci po neuspešnih pogajanjih z delodajalci stopili v stavko, da tako podprejo svoje upravičene zahteve po zvišanju mezd. Ministrski svet je nato našel rešitev v tem, da je dvignil cene kruha in tako pekarskim podjetjem omogočil, da izboljšajo zaslužek svojih delavcev.

Tako ali podobno vsaj je bilo razumeti komentarje in utemeljitve podražitve kruha. Toda v bistvu je stvar le nekoliko drugačna in je vse tarnanje pekarskih podjetnikov v času pogajanj ter stavke pekarskih delavcev, češ da prodajajo svoje izdelke z izgubo, zgrajeno na zelo slabi podlagi. Kajti že prvi dan, ko so stopile v veljavo nove cene kruha, so pekarski podjetniki na Predarlskem sklenili, da kruha ne bodo podražili za 30 grošev pri

kilogramu, kakor to dovoljuje sklep ministrskega sveta, marveč samo za 10 grošev. Poleg tega pa je treba še upoštevati, da so tamkajšnji podjetniki že pri starih cenah boljše plačevali svoje delavce, kot njihovi kolegi v ostalih avstrijskih pokrajinah.

Iz tega nedvomno sledi, da je bila podražitev kruha vsaj v tem obsegu neutemeljena, kajti če morejo brez večjih dobičkov izhajati pekarski podjetniki na Predarlskem, potem bi bilo isto pričakovati tudi od ostalih, posebno še, ker so pogoji v glavnem isti po vsej državi. Vendar temu ni tako, marveč so podjetniki v ostalih zveznih deželah brez pomislekov izkoristili možnost za zvišanje cen, očitno v strahu, da pri svojih mastnih dobičkih ne bi izgubili kakšnega groša. Pri tem pa niso upoštevali, da bo ostalo povišanje zaslužka delavcev tako dolgo le navidezno, dokler bodo hkrati na drugi strani dvigali tudi cene.

Se bo tudi meso podražilo?

S tem, da so pekarski podjetniki pristali na zvišanje mezd delavcem samo pod pogojem, da se hkrati zvišajo tudi cene kruha, se je, kakor kaže, sprožil cel plaz podobnih primerov. Prvo mesto zavzema nedvomno vprašanje novih cen pri mesu, kajti delavci, zaposleni v mesnicah, podobno kot pekarski delavci zahtevajo primerno zvišanje svojih mezd in je že vnaprej jasno, da jim bodo podjetniki ugodili le potem, če bodo dobili na drugi strani zagotovljene višje dobičke pri prodaji mesa in mesnih izdelkov, torej pod pogojem, da se bo podražilo tudi meso.

Sedanji zaslužek mesarskih delavcev je razmeroma nizek in so njihove zahteve po zvišanju ob splošni podražitvi življenjskih potrebščin gotovo upravičene. Zato so se odločili, da si bodo svoje pravice izbojevali z vsemi razpoložljivimi sindikalnimi sredstvi, ako podjetniki prej ne bi hoteli pokazati razumevanja za njihove potrebe.

Iz krogov mesarskih podjetnikov pa je slišati, da so o zvišanju mezd pripravljeni razgovarjati le potem, če se odpravijo vezane cene pri svinjskem in telečjem mesu, to se pravi, da se jim odprejo vrata za poljubno dviganje cen. Pri govedini pa bi — kakor izgleda — hoteli stvar rešiti na ta način, da bi povečali razliko

med posameznimi vrstami, kar bi imelo za posledico, da si preprosta delavska družina pač ne bi mogla več privoščiti kvalitetnejšega mesa.

Da bi se izognili posledicam, ki bi jih nujno imela ostra sindikalna borba, so se mesarski delavci odločili, da podjetnikom še enkrat omogočijo reševanje tega vprašanja potom pogajanj.

Razen tega pa je gibanje za zvišanje plač in mezd zajelo tudi mnoge druge panoge delojemalcev po vseh avstrijskih pokrajinah. Državni uslužbenci še vedno čakajo na izpolnitev zakona o plačah, mizarski delavci zahtevajo doklado za dopust, brivci bodo ponovno predložili svoje zahteve, socialistična zveza žena se poteguje za zvišanje otroških doklad, v Donawitzu na Štajerskem pa je več tisoč delavcev tamkajšnje železarne stopilo v stavko, da si priborijo višje osnovne mezde. In tako bi lahko nadaljevali z naštevanjem vseh tistih vrst delojemalcev, katerih zaslužek ni več v znosnem razmerju z izdatki za življenjske potrebščine. Hkrati pa se na drugi strani iz dneva v dan dvigajo cene — nekatere očitno, druge brez vsakega krika — in tako obstoja nevarnost, da se bo Avstrija ob nadaljnjem takem razvoju znašla pred strašilom, ki se imenuje inflacija.

V dveh letih bo prva povojna svetovna razstava v Bruslju

V začetku pomladi leta 1958 bo v glavnem mestu Belgije v Bruslju prva največja mednarodna razstava po vojni, ki bo velik zbor za trajen mir. Prestolnica Belgije bo prizorišče velike manifestacije številnih držav iz vseh petih kontinentov. Pokazani bodo najrazličnejši proizvodi človeške dlani in uma. Povabljene so vse države, ne glede na njihovo politično ureditev, vero ali raso.

V veličastni »Palači svetovnega sodelovanja« bo prikazan položaj sveta z vsem bogastvom in revščino ter možnosti, kako si lahko vzajemno pomagajo in izmenjavajo svoje izkušnje. V »Mednarodnem paviljonu znanosti« bodo razstavljena znanstvena odkritja od primitivnih orodij do najnovejših iznajdb. Palača, namenjena umetnosti, bo posebno lepo opremljena, kjer bodo prikazana najboljša dela umetnosti in civilizacije raznih narodov, dopolnjevala jo bodo najpomembnejša dela vseh narodov s področja književnosti, glasbe in filma, največ prostora pa bo zavzela likovna umetnost. Nenavadna zgradba »Atomium«, visoka 140 metrov,

bo simbolizirala začetek nove dobe, zmage jedrske energije in elektrike. Uporaba elektrike bo prikazana v treh paviljonih s skupno površino 7000 kvadratnih metrov.

Razstava se bo bistveno razlikovala od vseh dosedanjih, kjer ne bodo razstavljene samo gospodarski produkti, temveč prvič skupaj z njimi tudi umetniške stvaritve. Cela vrsta držav je svojo udeležbo že prijavila, čeprav je za priprave še skoraj dve leti časa. Na svetovno razstavo so z vsemi pravicami, ki jih imajo suverene države, povabljene tudi vse mednarodne organizacije kakor Združeni narodi, UNESCO, FAO, Mednarodni Rdeči križ, Mednarodna poštna zveza, Evropski svet, razne športne organizacije in druge. Že sedaj računajo, da bo razstavo obiskalo do 25 milijonov ljudi. Razstava bo v najlepšem delu Bruslja v Heyselskih parkih, trajala pa bo od začetka aprila do konca septembra.

Podobna razstava je bila svoječasno v Parizu, kjer so za to priložnost zgradili tudi znameniti Eiffelov stolp.

Münchenska oktobrska slavlja končana

Letošnje münchensko oktobrsko slavlje se je končalo. Predvsem v zadnjih dneh meseca je vreme nekoliko nagajalo. Vendar pa se tudi letošnja slavlja odlikujejo z nekaj rekordi. Čeprav mestna uprava Münchena doslej še ni objavila nobenih uradnih podatkov, je že sedaj možno navesti nekaj podrobnosti. Oktobrska slavlja je obiskalo okoli pet in pol milijona obi-

skovalcev, ki so popili čez tri milijone meric sejmskega piva, kar predstavlja 20 odstotkov več kot lansko leto. Razen tega je moralo žrtvovati svoja mlada življenja 250.000 piščancev, ki so jih ocvrli in pojedli. Obiskovalci so prispeli v München z nad sto posebnimi vlaki in z nekaj tisoči avtobusi.

Veliko število zdravnikov brez zaposlitve

V Zahodni Nemčiji je 58.705 zdravnikov in 11.557 zdravnic. Izmed teh je 41.925 zaposlenih v svobodni praksi, 3900 pri oblasteh in več kakor 20.000 jih dela v bolnišnicah. Okoli 4500 zdravnikov in zdravnic pa trenutno zaradi pomanjka-

nja delovnih mest ne izvaja svojega poklica. Pomanjkanje delovnih mest je nastalo predvsem zaradi množičnega bega iz Vzhodne Nemčije, ko je med begunci tudi veliko število zdravnikov, ki potem v Zahodni Nemčiji iščejo zaposlitve.

Število prometnih nesreč v Avstriji zelo visoko

Vsak teden znova lahko zasledimo v časopisju visoke številke prometnih nezgod, ki se primerijo v Avstriji. Tudi pretekli teden se je žrtvam ceste pridružilo mnogo ljudi. V vsej Avstriji so pretekli teden našli 1403 prometne nesreče. Od tega je bilo 1166 poškodovanih in 42 mrtvih. Na Koroškem je bilo 5 mrtvih. Te visoke številke naj bodo resen opomin vsem ti-

stim, ki na cesti še vedno niso dovolj previdni.

Trinajsta renta 15. oktobra

Rentniki bodo trinajsto mesečno rento prejeli dne 15. oktobra. Posebno nakazilo bo znašalo višino meseca septembra izplačane rente, vključno dodatke in izravnalne doklade. V 13. rento niso zajete podpore za otroke in prispevki za stanarino.

Igra trio Avsenik in Vaški kvintet — 9.15 Govorna oddaja — 10.30 Jezikovni pogovori — 11.15 Za dom in žene — 12.00 Narodne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Od arije do arije — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Sportni tednik — 20.10 Pesmi jugoslovanskih narodov.

Sreda, 17. oktober:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Orkestralne skladbe — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Ciganske melodije — 13.30 S pesmijo in plesom po Jugoslaviji — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 18.00 Kulturni pregled — 18.40 Iz svetovne zakladnice samospevov — 19.45 Mojstri pevci Nürnberški III. dej.

Četrtek, 18. oktober:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Najmlajši pevci pred mikrofonom — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Popularne melodije iz orkestralne glasbe — 16.00 Z jugoslovanskimi in drugimi solisti — 17.10 Zabavna in plesna glasba — 18.45 Poje ženski zbor Fr. Prešeren — 20.10 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 19. oktober:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.00 Domače in poznane skladbe igrajo godbe na pihala — 8.50 Koncert po željah — 10.15 Popevke in ritmi — 11.00 Za dom in žene — 12.00 Pisan spored slovenskih narodnih — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Za staro in mlado — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.45 Igra kvartet Rožnška — 20.15 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Sobota, 13. oktober:

5.35 Glasbena budnica — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.00 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 16.15 Odlični izbor — 18.10 Slovenske pesmi — 20.16 Petje med vrsticami.

Nedelja, 14. oktober:

6.10 Veselo naj bo — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Melodije, ki nikoli ne utonejo — 11.05 Veselo petje veselo igranje — 14.30 Nogometna tekma Avstrija-Madžarska — 16.15 Glasbeni zadetek — 17.05 Pozdrav nate — 19.00 Nedeljska športna poročila — 19.45 Z zagonom in dobro voljo — 20.15 Velemešta ponoči.

Ponedeljek, 15. oktober:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Zapiski iz domovine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Zabavna glasba — 18.45 Slovenska oddaja — 20.16 Vzemí stvar enkrat z lahke strani.

Torek, 16. oktober:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Bolnišnica od danes — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Od-

daja za podeželje — 14.00 Poročila, objave in slovenske pesmi (slov.) — 15.30 Zabavna glasba — 17.10 Glasbeno srečanje — 20.16 Prenos Wagnerjeve opere „Léteči Holandec“.

Sreda, 17. oktober:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila, objave. Igra kvintet iz Slov. Plajberka (slov.) — 18.45 Za dom in ženo (slov.) — 20.16 Glasba za zabavo — 21.00 Zabavna oddaja Zveznih železnic.

Četrtek, 18. oktober:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Zabavna glasba — 17.10 Glasbeno srečanje — 18.45 Oddaja za kmete — 20.16 Ko listje pada.

Petek, 19. oktober:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Domovina in čas — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Slovenska oddaja — pravljice — 15.30 Zabavna glasba — 17.10 Dobro razpoloženi pri veseli godbi — 18.45 Slovenska oddaja — 20.00 Slušna igra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 13. oktober:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Igra kvintet Jožeta Kampeča — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Malo za staro — malo za mlado — 13.15 Domači napevi — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Okno v svet — 18.15 Poje gorenjski vokalni kvintet — 18.30 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 14. oktober:

6.00 Poskočne domače viže — 7.35 Zabavne melodije — 9.23 Slovenske pesmi — 12.10 Opoldanski glasbeni spored — 13.30 Pol ure za našo vas — 14.00 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Pripovedke o Prekmurju — 16.30 Promenadni koncert — 18.30 V zabavnem ritmu — 20.00 Večerni operni koncert — 21.00 Kulturni razgledi.

Ponedeljek, 15. oktober:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Vesele melodije — 11.35 Ruske in slovenske narodne poje Slovenski oktet — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pohorski fantje pojo in igrajo — 13.15 Pisan spored zabavnih melodij — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 V svetu opernih melodij — 18.00 Družinski pogovori — 20.00 Mladinska oddaja.

Torek, 16. oktober:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.00 Operetne melodije — 8.50